

Orgaan van de Katholieke Dirigenten- en Organistenvereniging

KDOV-blad

Herfst 2018

KDOV (opgericht 21 april 1917)
KDOV-blad verschijnt 4 x per jaar

Voorzitter:

Ton (dr. A.A.M.J.) van Eck, Koningin Wilhelminalaan 532, 2274 BM Voorburg
voorzitter@kdov.nl – tel. 070 - 383 23 49

Vice-voorzitter:

Ruud (R.W.H.) Huijbregts, Poolsterlaan 8, 5632 AN Eindhoven
ruud.huijbregts@gmail.com – tel. 040 - 290 34 28 – fax. 0842 - 23 22 13

Secretaris intern:

Naoko (N.) Shimizu – Haarlem – secretaris@kdov.nl – 06 3756 7235

Postadres: Croeselaan 345, 3521 BV Utrecht

Secretaris extern:

Stephan van de Wijgert, Croeselaan 345, 3521 BV Utrecht
secretaris@kdov.nl – tel. 06 442 97 158

Penningmeester:

Ben (ir. B.A.G.) Hillen, Jachtwerf 12, 2725 DP Zoetermeer
penningmeester@kdov.nl – tel. 079 - 341 85 75

Geestelijk Adviseur:

Diaken Eric (Drs. E.H. A.) Fennis

KDOV-blad

Hoofdredacteur KDOV-blad:

Ruud (drs. R.T.M.) Hoogenboom
redactie@kdov.nl – tel. 0228-562632

Eindredacteur KDOV-blad:

Ben (ir. B.A.G.) Hillen, Jachtwerf 12, 2725 DP Zoetermeer

Doel:

De vereniging heeft ten doel de bevordering van het liturgisch en artistiek stijlbegrip van de kerkmusici, werkzaam binnen de Nederlandse rooms-katholieke kerkprovincie en de behartiging van de geestelijke en materiële belangen van haar leden.

Voorwaarden voor het lidmaatschap:

Een bepaalde mate van vakbekwaamheid in muzikaal en liturgisch opzicht, ten minste op het niveau van de eisen voor het getuigschrift van de KDOV.

De contributie 2018 bedraagt:

gewoon lidmaatschap € 41,- , 65+ lid € 29,- en reeds lid in 2004 tevens 65+ € 19,-.
Bankrekening NL42INGB0001031344 t.n.v. KDOV, Zoetermeer

Website: www.kdov.nl Webmaster: Ben Hillen – webmaster@kdov.nl

Opgaaf van leden en adreswijzigingen aan de secretaris.

Technische afwerking mededelingenblad: Ben Hillen

Druk & verzending: SchultenPrint, Zoetermeer

ISSN-nummer 1388-2341

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	1
Van de bestuurstafel	1
Mededelingen	2
Personalía	3
Dagprogramma Jaarvergadering KDOV op 13 oktober 2018 in Utrecht	5
Concertprogramma Jaarvergadering	5
Agenda Jaarvergadering	7
Jaartoespraak voorzitter KDOV 2017	7
Notulen Jaarvergadering KDOV op 24 november 2017 te Haarlem	10
Jaarverslag KDOV 2016 - 2017	12
Jaarrekening KDOV 2017	14
Vraag en aanbod	15
Jos de Klerk, een Belgische vluchteling in Haarlem	15
Isolatie van monumentale kerkgebouwen: een uitdaging met veel kansen	17
Restauratie en uitbreiding gelui Kathedrale Basiliek Sint Bavo te Haarlem	20
Korte berichten	26
Activiteiten	32
Orgelbouwnieuws	38
Nieuwe uitgaven	40
Overwegingen / reacties	43

Van de bestuurstafel

Is zingen dubbel bidden?

Laatst werd mij een interview afgenomen voor ons parochie-magazine. Vroeger heette zoiets gewoon 'parochieblad'. Maar na de fusie van enkele parochies met elk hun eigen periodiek moest de nieuw te vormen kerkkrant vanzelfsprekend een andere naam krijgen!

De titel 'One' onderstreept nog eens onze fusie, ook al wordt het effect ervan teniet gedaan door een ingestoken bijlage, speciaal gericht tot onze eigen geloofsgemeenschap. Toch best lastig: zo'n samengaan van de eigen identiteit van een gemeenschap met een groter geheel.

Het genoemde interview is onderdeel van een groter stuk, allicht over kerkmuziek. Eén van de vragen luidde: is zingen dubbel bidden? Ik kwam tot het antwoord, dat dit goed mogelijk is.

Bidden kan vanzelfsprekend een spirituele belevenis zijn, maar kan ook - bijvoorbeeld tijdens een viering - als een 'automatisme' worden opgevat en daardoor minder doorleefd zijn. Goede muziek biedt mogelijkheden om een

tekst te leren begrijpen en ze kan een zekere gelaagdheid aanbrengen in de woorden.

Een mooie taak voor de dirigent om zijn zangers te leren voelen, dat de versmelting van muziek en tekst in een mis, gezang of motet niet toevallig tot stand kwam! Het is de componist, en wie weet: de Geest zelve, die met allerlei muzikale middelen zoals accenten, ritmische verschuivingen, modulaties, melisma's en tempowisselingen, de tekst uitlegt. Of uitlicht, op een wijze vergelijkbaar met de schilder die in zijn werken met licht en donker speelt en, langs die weg, verdieping geeft aan de voorstelling.

Wat een gebeurtenis wanneer zangers in hun uitvoering die verbinding inzichtelijk en hoorbaar maken.

Hierdoor geïnspireerd raken en dat ook blijven en steeds opnieuw het betere zingen zoeken: wat een mooi vak hebben we toch!

Zo bezien, is zingen wel dubbel bidden.

Stephan van de Wijgert

Mededelingen

Jaarvergadering KDOV op zaterdag 13 oktober 2018

Wij nodigen u uit voor de Jaarvergadering van de KDOV op zaterdag 13 oktober in en rond de St. Catharinakathedraal in Utrecht.

Wilt u zich aanmelden voor de vergadering uiterlijk vrijdag 12 oktober op secretaris@kdov.nl?

Wilt u ons uw evt. vragen voor de rondvraag in de vergadering toesturen per e-mail aan secretaris@kdov.nl?

Voortgang ontwikkeling rechtspositie en ledenraadpleging

In het KDOV-blad Zomer 2018 kondigden wij aan dat er een ledenraadpleging over de mogelijke pensioenvoorziening en over de combi-functie zou plaats vinden. Deze raadpleging is nog even uitgesteld omdat we wachten op aanvullende informatie van de zijde van de Economen van de Bisdommen ten behoeve van een vergelijking van de huidige situatie van de pensioenen met de mogelijk toekomstige situatie.

Het volgende rechtspositioneel overleg is op 15 oktober. *(BH; september 2018)*

Personalia

Nieuw adres:

W. (Wim) Voogd, Belgischeplein 35, 2587 AT Den Haag

In Memoriam Jan Postma - Muziek was zijn leven

Op 1 mei 2018 is Jan Postma (geboren 7 augustus 1934 te Bolsward, Friesland) uit Noordwijkerhout overleden.

In de zomer van 2017 nam hij afscheid als organist - dirigent van de Jozefkerk te Noordwijkerhout. In deze kerk was hij meer dan een halve eeuw dirigent en organist.

Zijn spel was uniek, herkenbaar. Hij bespeelde het orgel als geen ander. Natuurlijk, hij bespeelde het orgel al zolang dat hij het volledig in zijn vingers had. Maar ook door zijn muzikaliteit, manier van spelen, registreren en mooi gekozen toonzetting, was

zijn spel niet te evenaren.

Daarnaast wist hij ook de gesproken teksten uit de kerkdienst, zoals de overwegingen en preken van de voorganger of de persoonlijke anekdotes van een bruidspaar of de rouwende kerkbezoekers, mee te nemen bij zijn muzikale tussenspelen. Hij gaf dan op basis van bestaande en bekende klassieke, moderne, romantische en populaire melodieën de kerkbezoekers een extra ondersteuning en herinnering mee. Hij had een ongelooflijk groot aantal melodieën in zijn hoofd en wist dit ook met het orgel op de mensen over te brengen.

Dit werd door de kerk en de bezoekers van de Jozefkerk gewaardeerd. Jan Postma werd in de Sint Jozefkerk dan ook als eerste onderscheiden met de Jozefspeld.

Jan Postma is ook onderscheiden met de Eremedaille in Goud, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau. Zijn activiteiten voor de muziek zijn niet op handen te tellen. Jan was in zijn muzikale leven verbonden aan vele koren als dirigent of begeleider, heeft veel leerlingen de beginselen van de muziek bijgebracht met blokfluitlessen, pianolessen en muzikale vorming, maar ook diverse leerlingen afgeleverd aan het conservatorium.

Hij gaf muziekles op verschillende Mavo's. In de laatste jaren was hij nog steeds enthousiast begeleider van het seniorenkoor en -orkest te Noordwijkerhout.

Pastoor A. Goumans van de Sint Jozefkerk schreef in de plaatselijke krant een 'In Memoriam' naar aanleiding van het overlijden van Jan Postma. Hierin vermeldt hij dat de Jozefkerk veel dank is verschuldigd aan hem. Zoals de pastoor ook aangaf werd deze dankbaarheid aan het einde van zijn afscheidsdienst kracht bijgezet met een staande ovatie.

Jan Postma is geboren in Friesland en heeft in zijn leven heel veel gefietst, geschaatst, getennist en gewandeld. Hij was dus veel in de natuur te vinden en heeft hier ongetwijfeld veel tijd gehad om zijn muziekspel uit te denken. In de natuur wist hij ook de schepping van God te herkennen in alle eenvoud en kwetsbaarheid.

Dramatische gebeurtenissen in zijn gezin zorgden voor blijvende schaduwkanten aan zijn leven. Maar, zoals diaken Prins in zijn afscheidsdienst zei, Jan wist zich door alles heen gedragen door God. Trouw in dienstbaarheid, talentvol in zijn muziekspel, gedreven in zijn directie en dat alles Ad Maiorem Gloriam Dei: tot meerdere eer en glorie van God.

Alhoewel de gezondheid van Jan Postma de laatste maanden achteruitging, was zijn overlijden toch onverwacht. Jan Postma zal in Noordwijkerhout en verre omstreken en niet in het minst in zijn gezin, een grote leegte achterlaten.

De familie van Jan Postma

Franse onderscheiding voor Nederlandse toonkunstenaars

Ad van Sleuwen (foto: Wim van der Ros)

In 2018 is componist Daan Manneke door de Franse Société Académique d'Education et d' Encouragement Arts-Sciences-Lettres te Parijs onderscheiden met de zilveren medaille (Médaille d'Argent) en de organist Ad van Sleuwen onderscheiden met de vergulde medaille (Médaille de Vermeil) voor hun verdiensten voor de Franse muziek en cultuur. Beide kandidaten ontvangen voor het eerst deze onderscheiding. Ad van Sleuwen is tevens lid van onze vereniging KDOV. De onderscheidingen zijn op

zaterdag 2 juni jl. tijdens een officiële en feestelijke bijeenkomst te Parijs uitgereikt.

In Nederland zal de officiële uitreiking plaatsvinden op zaterdag 29 september 2018 om 15.30u in de Sint-Petruskerk te Hilvarenbeek en het geheel zal omlijst worden door een feestelijk concert en receptie.

(Susanna Veerman, gedelegeerde van de Société Académique (ASL) in Nederland)

Dagprogramma Jaarvergadering KDOV op 13 oktober 2018 in Utrecht

10.30 -11.00 u Ontvangst en koffie

11.00 -12.30u Jaarvergadering: Locatie Utrecht van de Tilburg School of Catholic Theology, Nieuwegracht 61 en 65, Utrecht.

12.30-13.30 u Lunch

13.30 - 14.30 u Concert door Wouter van Belle en Paul Houdijk op de orgels van de St.-Catharinakathedraal.

14.30 u Sluiting

Concertprogramma Jaarvergadering KDOV

Koororgel (Daniel Gray 1852)

Wouter van Belle speelt drie koraalbewerkingen van J.S. Bach (1685-1750):

- Fuga sopra il Magnificat
- Wachet auf, ruft uns die Stimme
- Fantasia super Komm, Heiliger Geist, Herre Gott

Hoofdorgel (Michaël Maarschalkerweerd 1903)

Paul Houdijk:

- Uit 'l Organiste moderne' L.J.A. Lefébure Wely (1817-1869)
 - Offertoire in C
 - Elevation in a
 - Communion in a
- Grand choeur in Bes Th. Dubois (1837-1924)

Wouter van Belle:

- Prélude, Fugue et Variation C. Frank (1822-1890)
- Dic nobis Maria (uit Tres A. de Klerk (1917-1998)
Meditationes Sacrae)
- Ritornello Capriccioso H. Strategier (1912-1988)

Wouter van Belle (*1958) werd op 1 mei 1985 benoemd tot hoofdorganist van deze Sint-Catharinakerk, de kathedraal van het Aartsbisdom Utrecht. Zijn repertoire als concertant organist concentreert zich op 19e en 20e eeuwse Nederlandse en Franse muziek. Zo wijdde hij onder meer een CD aan het orgelwerk van zijn voorganger aan de Utrechtse kathedraal, organist en componist Herman Strategier.

Wouter van Belle is vaste begeleider van het Kathedrale Koor Utrecht, het Toonkunstkoor Utrecht en het Residentie Bachkoor in Den Haag. Ook vele andere koren in de Randstad vragen hem regelmatig als concertbegeleider in een zeer uitgebreid repertoire, waarbij hij net zo graag piano als orgel speelt. De laatste jaren ontwikkelt Wouter zich meer als componist. Zo vindt op zaterdag 10 november dit jaar de première plaats van zijn 'Martinus Cantate' voor baritonsolo, achtstemmig koor en orgel in de Domkerk in Utrecht. Wouter geeft ook privéles piano en kerkorgel. Lees meer op www.woutervanbelle.nl.

Paul Houdijk (geb. 1953) rondde zijn opleiding kerkorgel af aan het Utrechts Conservatorium in 1981. Vervolgens behaalde hij het doctoraalexamen Nederlands Recht aan de Katholieke Universiteit Nijmegen in 1982 en het Doctoraalexamen Muziekwetenschap aan de Universiteit Utrecht in 1988. Na zijn conservatoriumopleiding heeft hij zijn orgelstudie nog voortgezet bij de organist Albert de Klerk.

Hij houdt zich bezig met de negentiende-eeuwse orgelkunst in het algemeen en in het bijzonder met de orgelmakerij Maarschalkerweerd en Zoon. Hierover heeft hij gepubliceerd. Bij zijn orgelconcerten staat steeds de romantiek van de negentiende eeuw centraal.

Van 1990 tot 2010 was Houdijk landelijk voorzitter van onze KDOV. Sinds 1978 fungeert hij als organist van deze kathedrale kerk. Van het Maarschalkerweerdorgel hier heeft hij inmiddels twee cd's gemaakt. De derde komt binnenkort uit. (Meer informatie kunt u vinden op www.paulhoudijk.nl)

Agenda

Jaarvergadering KDOV

1. Opening door de voorzitter; aanvang 11.00 u
2. Mededelingen
3. Notulen Algemene Ledenvergadering 2017 (p.10)
4. Jaarverslag secretaris
5. Financiën:
 - a. *Jaarverslag penningmeester (p.14)*
 - b. *Verslag kascommissie*
 - c. *Begrotingen (p.14)*
6. Rechtspositie kerkmusici
7. Rondvraag
8. Sluiting

Jaartoespraak voorzitter KDOV 2017

(zoals uitgesproken door Ton van Eck tijdens de jaarvergadering op 25 november 2017)

Beste leden van de KDOV

In het jaar waarin onze vereniging gedenkt dat zij 100 jaar geleden is opgericht heet ik u van harte welkom bij deze vergadering. Weliswaar was onze vereniging al eerder in Haarlem bijeen voor een jaarvergadering, maar voor zover ik me herinner, nog nooit in een van de nevenruimtes van de Bavokathedraal.

U heeft in groten getale gehoor gegeven aan de uitnodiging en daar zijn we als bestuur bijzonder verheugd over. Blijft u dat de komende jaarvergaderingen vooral ook doen. De jaarvergadering vormt niet alleen dé gelegenheid om van uw rechten als lid gebruik te maken, maar is ook het moment waarop u uw collega's kunt ontmoeten, en geloof me, dat is heel gezellig en soms zelfs leerzaam.

Deze dag vormt de afsluiting van het 100ste jaar van het bestaan van de KDOV. Hoewel het initiatief tot de oprichting van de Rooms-Katholieke Organisten en Directeuren Vereeniging werd genomen op 12 april 1917, werd deze pas een feit nadat de statuten op 8 november van dat jaar waren goedgekeurd, en wat is er mooier om het eeuwfeest te vieren zo dicht mogelijk bij de feestdag van de H. Caecilia, de patrones van de muziek en de musici.

Onze vereniging is met zijn 160 leden verre van groot, maar zoals blijkt uit het jubileumboek dat u na afloop van het concert gratis kunt afhalen, is juist die kleinschaligheid en onze onafhankelijkheid in de loop van de tijd onze redding geweest. Aanmerkelijk grotere organisaties van toonkunstenaars, die in het verleden graag hadden gezien dat de KDOV zich bij hen aansloot of zelfs zou worden geïncorporeerd, zijn intussen geliquideerd of verkeren in zwaar weer, maar de KDOV is er nog steeds en verkeert in een gezonde financiële situatie. We realiseren ons allen dat de KDOV vergrijst, daarvoor hoeven we alleen maar nu om ons heen te kijken, en dat onze vereniging tevens krimpt, ook al is het maar licht, maar we bestaan nog steeds en bekleden daarbij met verve onze rol als belangenbehartiger van de gekwalificeerde kerkmusici werkzaam in de Nederlandse Rooms-Katholieke Kerk. Sterker, we zijn de enig overgebleven organisatie die door de Bisschoppenconferentie wordt erkend als onderhandelingspartner als het gaat over de rechtspositie en honorering van gekwalificeerde kerkmusici en hebben dan ook uit dien hoofde regelmatig overleg met een vertegenwoordiging van het economencollege.

Wat betreft die vergrijzing en de afname van het ledental wil ik een beroep doen op al onze leden om het bestuur bij te staan bij het werven van nieuwe leden. Er zijn nog altijd jongere gekwalificeerde en professionele musici werkzaam in onze kerken die in aanmerking komen voor het lidmaatschap van de KDOV. Voor die jongere generatie is zo'n lidmaatschap van een beroepsvereniging, en zelfs van welke vereniging dan ook, al lang niet meer vanzelfsprekend, terwijl juist zij van de onderlinge solidariteit zouden kunnen profiteren. (Let op het woord solidariteit, dat zult u direct nog een keer horen). Indien u een gekwalificeerde kerkmusicus in uw omgeving kent, vraag of deze lid is van de KDOV en zo nee, geef uw bestuur de contactgegevens door. Juist nu het aantal en het percentage gekwalificeerde kerkmusici in onze parochies krimpt, is het van belang dat deze samen kunnen optrekken, ook al zien ze soms zelf de noodzaak daarvan (nog) niet in. Bij een verjonging van het ledenbestand en op zijn minst stabilisatie van het aantal leden - en liever nog een lichte groei - krijgen we als vereniging ook meer mogelijkheden en zouden we ons niet voornamelijk hoeven te beperken tot het verbeteren van de rechtspositie, zoals thans gebeurt, maar ons ook, zij het beperkt,

kunnen wijden aan bij- en nascholing, zoals verschillende diocesane afdelingen van de Gregoriusvereniging dat voor de lager geschoolde amateurkerkmusici doen.

Juist nu de professionele opleidingen tot kerkmusicus zijn opgeheven, ligt er mogelijk op dit gebied een nieuwe taak voor de KDOV als beroepsvereniging van kerkmusici om zich te richten op het onderricht op gebied van rooms-katholieke liturgie en kerkmuziek aan professionele musici, die zich voor de kerkmuziek willen inzetten of al inzetten, tot verheffing van alle professionals binnen de liturgische muziek in onze kerken. We zouden dat kunnen doen door aan te sluiten bij het initiatief dat in het Bisdom Rotterdam hiertoe onlangs is genomen.

Niet voor niets luidt de titel van het door Dr. Petra van Langen geschreven jubileumboek: *Verheffing en Solidariteit*.

Het is nu echter niet het moment om te mijmeren over een positieve of negatieve toekomst voor de KDOV. Vanaf morgen kijken we weer naar de toekomst.

Vandaag mogen we gezamenlijk in dankbaarheid terugzien op de afgelopen eeuw waarin kerkmusici zich verenigd wisten, elkaar steunden en elkaars belangen behartigden.

Vandaag maken we er een feestelijke dag van, beginnend met een Pontificale Eucharistieviering waarin de opdrachtcompositie wordt uitgevoerd die ook door een enigszins ervaren parochiekoor kan worden gezongen.

Vandaag vindt na de middag een korte presentatie van ons jubileumboek en aansluitend een geestelijk concert plaats en tussen Eucharistieviering en boekpresentatie is er een lunch en aan het eind van de middag een receptie, tijdens welke we elkaar kunnen ontmoeten en u het jubileumboek en de opdrachtcompositie kunt afhalen.

(De oplettende leden hebben natuurlijk al een zekere overeenkomst opgemerkt met de Magnificat-antifoon van het Hoogfeest van Kerstmis).

De zang wordt verzorgd door het Kathedrale Koor St.-Bavo en de deekoren daarvan en voor de orgelsoli hebben we een beroep gedaan op vrouwelijke leden van de KDOV waaraan een drietal gehoor heeft gegeven.

Ik wens u allen een vruchtbare jaarvergadering en een vreugdevolle viering van dit eeuwfeest toe.

Voorburg, op het feest van de H. Caecilia 2017.

Notulen

Jaarvergadering KDOV

op 24 november 2017 te Haarlem

1. Opening.

De voorzitter opent de vergadering om 10.33 uur en spreekt zijn voldoening uit over het grote aantal aanwezigen. Hij draagt zijn jaartoespraak voor, die in het komende KDOV – blad te lezen zal zijn.

2. Mededelingen.

Er zijn geen mededelingen.

3. Notulen Algemene Ledenvergadering 2015/2016.

Deze worden qua tekst en inhoud doorgenomen. De heer G. Bart merkt op dat zijn naam foutief gespeld is (Barth in plaats van Bart) bij de alinea 'aanwezigen'.

Na deze wijziging worden de notulen vastgesteld, met dank aan notulist Ruud Huijbregts die de door ziekte afwezige secretaris heeft vervangen.

4. Jaarverslag secretaris.

Dit wordt door Gemma Coebergh voorgelezen. Het verslag wordt door de vergadering vastgesteld. De voorzitter dankt de secretaris voor haar werk, hetgeen door de vergadering met applaus wordt onderstreept.

5. Bestuurszaken KDOV.

Ton van Eck, die de vergadering moet verlaten vanwege een koorrepetitie voor de Eucharistieviering, stelt voor de punten 5 en 6 te verwisselen. Vanwege het afscheid van de secretaris roemt hij haar inzet en werkzaamheden voor de KDOV en dankt hij haar hier hartelijk voor. Een fraai boeket bloemen en een genereuze boekenbon onderstrepen deze woorden, die wederom worden ondersteund door applaus van de aanwezigen.

Er zijn twee nieuwe bestuursleden in aantocht, maar hun namen kunnen nog niet worden genoemd. In het volgende KDOV – blad zullen zij wel worden genoemd, met een cv en omschrijving van hun komende functie. Leden die bezwaar wensen te maken ten aanzien van hun benoeming kunnen dat dan alsnog doen. Indien er geen moeilijkheden rijzen, zullen zij worden benoemd. De voorzitter spreekt uit dat dit niet de gebruikelijke gang

van zaken is, maar dat het niet zinvol zal zijn te wachten tot de volgende Algemene Ledenvergadering.

Ton van Eck vertrekt, na Ruud Huijbregts te hebben gevraagd als waarnemend voorzitter op te treden.

6. Financiën:

a. Jaarverslag penningmeester.

De jaarrekening 2016 is uitgedeeld en is ook te raadplegen in het kort voor de Algemene Vergadering uitgekomen KDOV – blad. Ben Hillen geeft een toelichting. Het financiële plaatje ziet er gunstig uit. De vergaderkosten van het bestuur zijn in 2016 aanzienlijk hoger geweest dan in 2015, wat te maken heeft met de voorbereidingen voor het jubileum. De algemene reserve op de balans is ten opzichte van 2015 gestegen.

Het werk van de penningmeester wordt met applaus positief beoordeeld.

b. Kascommissie.

De heren Jeroen Felix en Leo Spoor uiten niets dan lof over de toestand die de financiële administratie vertoont. Zoals altijd is die overzichtelijk en goed geordend.

De vergadering keurt de financiële stukken goed, waarna de voorzitter de penningmeester bedankt voor zijn werk. De vergadering ondersteunt dit met applaus.

Leo Spoor verlaat de kascommissie. De vergadering benoemt in zijn plaats Peter van der Weide tot nieuw kascommissielid.

c. Begroting 2017 en 2018.

Ben Hillen licht toe, naar aanleiding van een vraag van Dick Hogenhout, dat het plan bestaat voor een brainstormdag van het bestuur die kosten met zich mee zal brengen.

De begroting is sluitend en wordt goedgekeurd door de vergadering, waarna Ben Hillen dank oogst voor zijn werkzaamheden, onder applaus.

7. Rondvraag.

Ton Klos biedt gratis door hem uitgegeven twee boeken van Jan Valkestijn aan: een boek over de 16e eeuwse Haarlemse zangmeester Claudin Patoulet en een boek over de invloed van het gregoriaans op de Europese muziek. Wie deze boeken wil hebben zal ze, met vergoeding van € 6,- portokosten, kunnen bestellen via het mailadres moebi@multiweb.nl.

Ruud Hoogenboom stelt voor om in het KDOV – blad een rubriek ‘vraag en aanbod’ in het leven te roepen voor bladmuziek, eventueel ook op de website.

Arno van den Belt wijst op de mogelijkheid muziek per tablet te lezen en daar uitwisselingsmogelijkheden bij te gebruiken. Hij is bereid daar ondersteuning bij te bieden. Ben Hillen vraagt hem een artikel te schrijven waar de mogelijkheden worden aangegeven.

8. Sluiting.

De waarnemend voorzitter sluit de vergadering om 11.25 uur.

Jaarverslag KDOV 2016 - 2017

(zoals gepresenteerd tijdens de jaarvergadering op 25 november 2017)

De Algemene Ledenvergadering vond plaats op zaterdag 8 oktober 2016 in een ruimte naast de St.- Antoniuskathedraal te Breda. Vanwege het aanstaande jubileum van onze Vereniging in 2017 was de opzet van deze 99e jaarvergadering bewust sober gehouden. Er was 's middags geen muzikale bijdrage, maar wel een rondleiding in de kathedraal. Dit gebouw is een zogenoemde Waterstaatskerk uit 1837, ontworpen door de architect Pieter Huijsers in neoclassicistische stijl. In het interieur vallen vooral de in hout gesneden preekstoel, het hoofdaltaar en het Antonius – altaar op, benevens de gebrandschilderde ramen.

De kerk bezit twee orgels, een tweeklaviers orgel met een kas van F. B. Loret uit Mechelen (1859) en een pneumatisch binnenwerk van Maarschalkerweerd (1915) en een tweeklaviers Engels koororgel van de firma William Hill & Sons.

Het Algemeen Bestuur vergaderde in het afgelopen verenigingsjaar telefonisch op 13 maart en 5 juli. Het Dagelijks Bestuur heeft de viering van het jubileum en andere lopende zaken afgehandeld via talloze e – mails en telefoongesprekken.

Het KDOV – blad verscheen vier keer en voorzag onze leden van interessante artikelen, onder andere over Reger en de variatiekunst en over de orgelluiken in de Grote Kerk te Alkmaar. Daarnaast de gebruikelijke rubrieken: personalia, korte berichten, activiteiten, orgelbouwnieuw en nieuwe uitgaven. Op de website wordt door Ben Hillen de vinger aan de pols gehouden wat betreft relevante informatie.

Er waren diverse jubilea van onze leden aan de orde:

Op 5 november 2016 werd gevierd dat Mark Heerink 25 jaar werkzaam was als dirigent – organist van de Koepelkerk te Hoorn.

Op 21 april 2017 werd gevierd dat Gerard Legierse 40 jaar werkzaam was als kerkmusicus. Hij ontving de Koninklijke onderscheiding 'Lid in de Orde van Oranje – Nassau'.

Op 27 augustus 2017 nam Aat Broersen, inmiddels 90 jaar oud, afscheid als dirigent van de parochie van Onze Lieve Vrouw Hemelvaart te Heemstede, waar hij 23 jaar werkzaam is geweest. Zijn kerkmuzikale loopbaan begon destijds in de voormalige Heilig Hart – kerk te Haarlem. Broersen ontving in zijn leven diverse onderscheidingen, en nu de diocesane onderscheiding Sint - Bavo.

Ans Strik vierde haar 50 – jarig jubileum als koördirigent.

De volgende leden zijn ons ontvallen:

Op 19 november 2016 de heer Ton van de Sande

Op 25 januari 2017 de heer Fran Hamilton

Op 9 maart 2017 de heer H. Baars

Op 5 mei 2017 de heer Piet van der Ven

Op 16 juni 2017 Monseigneur Drs. Jan Valkestijn.

Laten we hen door middel van een minuut stilte herdenken.

Ter gelegenheid van het feit dat 50 jaar geleden het conciliedocument voor liturgische muziek *Musicam Sacram* uitkwam, heeft onze paus Franciscus een internationaal congres over de gewijde muziek belegd. Hij stelde daar dat we ons rijke erfgoed moeten koesteren en weerstand moeten bieden aan middelmatigheid, kunstmatigheid en banaliteit. Sacrale muziek moet het woord van God belichamen en het hart van onze tijdgenoten doen trillen, aldus de paus.

We zouden deze uitspraken zeker kunnen en mogen opvatten als een krachtig pleidooi voor het aanstellen van professionele kerkmusici. De paus pleitte ook voor het instrueren van op te leiden priesters inzake het belang van goede kerkmuziek. Veel situaties in onze parochies zouden er bij gebaat zijn als deze woorden van de paus serieus worden genomen. Wij kerkmusici kunnen in dit opzicht een sleutelrol vervullen. Nu de KDOV honderd jaar bestaat is de toekomst, hoe onzeker en hachelijk die soms ook kan worden beleefd, een terrein waar we optimistisch en bevolgen moeten kunnen blijven werken. Laten we hopen dat dit mogelijk zal blijken.

*Haarlem, feest van de heilige Catharina van Alexandrië, 25 november 2017
Gemma Coebergh, secretaris*

Jaarrekening KDOV 2017

balans per 31 december 2017

<u>debet</u>	2017	2016	<u>credit</u>	2017	2016
ING betaalrekening	€ 22.547,35	€ 33.587,79	crediteuren	€ 5.429,84	€ -
debiteuren	2.026,41	-	reservering 100-jaar KDOV	-	10.000,00
nog te vorderen contributie	41,00	324,00	algemene reserve	19.184,92	23.911,79
	<u>€ 24.614,76</u>	<u>€ 33.911,79</u>		<u>€ 24.614,76</u>	<u>€ 33.911,79</u>

resultatenrekening 2017

<u>lasten</u>	2017	2016	<u>baten</u>	2017	2016
bestuurskosten	€ 30,85	€ -	contributie	€ 5.374,00	€ 5.712,00
secretariaat	394,54	167,00	advertenties	135,00	-
jubileumdag	8.182,41	260,23	vrijval crediteuren	-	39,00
vergaderkosten bestuur	70,54	378,53	reservering	10.000,00	
bankkosten	148,05	143,68			
KDOV-blad	3.631,88	2.595,10	subsidies	12.000,00	1.500,00
jubileumboek	16.424,58	1.701,80			
jubileumcompositie	2.862,09	-			
afboeking contributie	283,00	200,00			
kosten website	207,93	207,93			
resultaat	-	1.596,73	ten laste van reserve	4.726,87	
	<u>€ 32.235,87</u>	<u>€ 7.251,00</u>		<u>€ 32.235,87</u>	<u>€ 7.251,00</u>

begroting

	2019	2018		2019	2018
<u>lasten</u>			<u>baten</u>		
bestuurskosten	€ 200,00	€ 200,00	contributies	€ 5.500,00	€ 6.000,00
secretariaat	300,00	300,00			
jaarvergadering	600,00	600,00			
vergaderkosten bestuur	1.500,00	1.500,00			
vergaderkosten commissies	1.000,00	1.000,00			
KDOV-blad	3.000,00	1.800,00	advertenties	90,00	90,00
website	300,00	300,00			
diverse kosten	390,00	390,00			
			resultaat	1.700,00	-
	<u>€ 7.290,00</u>	<u>€ 6.090,00</u>		<u>€ 7.290,00</u>	<u>€ 6.090,00</u>

Vraag en aanbod

Heeft u bladmuziek (kerkmuziek, orgel, koor) die u wellicht niet meer gebruikt, maar niet wilt overbrengen naar 'oud papier', omdat er ongetwijfeld collega's hierin geïnteresseerd zijn, dan kunt u als KDOV-lid dit gratis in ons tijdschrift kenbaar maken. Mogelijk bent u juist op zoek naar iets?!

Graag uw aanbod c.q. vraag voor deze gratis rubriek mailen aan: redactie@kdov.nl. (RH)

Jos de Klerk, een Belgische vluchteling in Haarlem

Als muzikrecensent van het Haarlems Dagblad drukte Jos de Klerk vele jaren zijn stempel op het Haarlemse muziekleven. Hij was in 1914 uit België gevlucht voor het Duitse oorlogsgeweld.

Kopijbus

Aan de gevel van het pand Duvenvoordestraat 92 hangt een busje. Tientallen jaren lang stopte, in het holst van de nacht, de muzikrecensent van het Haarlems Dagblad zijn kopij in dit gevelornament. Vroeg in de morgen kwam een koerier van de krant het daar uithalen. Deze recensent was een Belgische vluchteling die tot zijn dood in 1969 in dit pand woonde. We bedoelen Jos de Klerk, een man die een zwaar stempel drukte op het Haarlemse muziekleven van de twintigste eeuw. In 1914 vluchtte hij voor het geweld van de Eerste Wereldoorlog, met bijna een miljoen landgenoten, naar Nederland. In Haarlem bouwde hij zich een nieuw bestaan op.

Opgeleid in België

Jos de Klerk werd in 1885 geboren in Merksem bij Antwerpen. Zijn vader was een Nederlander, zijn moeder een Vlaamse. De Klerks liefde voor het zingen ontloek op school, onder leiding van de Broeders van Liefde. Fluitspelen had hij zich min of meer zelf geleerd in zijn jongensjaren op een blikken fluitje. Als vijftienjarige ging hij naar het Koninklijk Vlaams Conservatorium. Daar behaalde hij zijn diploma voor fluit en zang. In België bouwde hij een carrière op als liederenzanger en hij werkte daar mee aan operavoorstellingen. In het België van voor de Eerste Wereldoorlog domineerde de Franstalige cultuur. De Vlaamse Beweging verzette zich daartegen en tot de strijd van die beweging voelde De Klerk zich zeer aangetrokken. Hij kreeg daardoor een hartstochtelijke liefde voor de

Nederlandse taal en het Nederlandse lied. Dit bleek van beslissende invloed voor zijn Nederlandse loopbaan.

Belgisch musicus in Nederland

Met vrouw en dochter arriveerde De Klerk eind 1914 in Haarlem. Hij woonde enige jaren op de Bakenessergracht naast de bekende organist Hendrik Andriessen. Die bespeelde het orgel in de Josephkerk. In deze kerk werd De Klerk dirigent van het koor Te Deum Laudamus. Hij gaf fluitles aan huis en doceerde muziek op de MULO van de Zusters Franciscanessen. Zijn grootste bekendheid kreeg De Klerk door zijn muziekrecensies, die hij sinds 1916 schreef voor het Haarlems Dagblad. In zijn levensavond daarop terugblikkend, noemde hij dit 'spelen voor muziekpolitieagent'. Van een boze muzikant ontving hij eens een postwissel ten bedrage van één cent. Volgens de muzikant was dat de waarde van een slechte recensie over zijn optreden. De Klerk retourneerde het bedragje per kerende postwissel met als aantekening: "We laten ons niet omkopen".

Jos de Klerk, musicus en journalist (bron: Articapress)

Het Nederlandse lied

De Flamingant in hart en nieren die De Klerk was, ergerde zich mateloos aan het feit dat zoveel Nederlandse koren uitsluitend Duits, Frans en Italiaans repertoire zongen. Die koren, en hun publiek, hadden vaak geen idee wat er gezongen werd. Zeer geamuseerd maakte De Klerk een bijeenkomst mee van de Geheelonthoudersbond. Een achttal mannen verzorgde een muzikaal intermezzo en zong uit volle borst 'Vive le vin, vive le vin'. Ze kregen daarvoor een dankbaar applaus van de geheelonthouders die kennelijk niet in de gaten hadden dat ze naar een loflied op het wijngenot luisterden. De Klerk besteedde veel tijd aan het eerherstel van

het Nederlandse lied. Uit oude liederen componeerde hij het massazangspel 'Zo zong de Gouden Eeuw'. In 1936 maakte hij furore met een Rubenscantate. Onder zijn leiding werd die op de Grote Markt uitgevoerd door ongeveer 1500 beroepsmusici en amateurs, begeleid door een honderdkoppig orkest, door bazuinblazers op de toren van de Bavo en met medewerking van het carillon in diezelfde toren.

Muziekgeschiedenis

Op zijn tachtigste verjaardag in 1965 eerde Haarlem De Klerk met een grootse huldiging in het Frans Halsmuseum. Op die dag verscheen zijn grote werk 'Haarlems muziekleven in de loop der tijden', dat hij schreef in opdracht van het gemeentebestuur. Hij stierf vier jaar later in zijn huis in de Duvenvoordestraat, luisterend naar een plaat van Jo Vincent met het Concertgebouworkest onder leiding van Willem Mengelberg. Dit is een routepunt van de fietsroute [Migranten in Haarlem en Kennemerland](#).

Bronnen:

* Wim Helversteijn, 'Haarlem bij Vlamingen zeer in trek' in: Haarlems Dagblad 17-9-1991.

* J.K. Tadema, 'Josephus Cornelius de Klerk, 8 januari 1885 – 5 november 1969' in: Jaarboek Haerlem 1969 (Haarlem 1970), pp. 50-53.

(Dit artikel verscheen eerder in 'Nieuwsbrief Oneindig Noord-Holland, nr.24, juni 2018)

Isolatie van monumentale kerkgebouwen: een uitdaging met veel kansen

Het isoleren van monumentale kerkgebouwen is bouwfysisch een uitdaging. Vochtproblemen moeten worden vermeden en tegelijk dienen de monumentale waarden te worden beschermd. Gedegen bouwfysisch onderzoek vooraf is essentieel om de specifieke kansen en beperkingen van het gebouw in kaart te brengen.

De VKB heeft de stichting Erkende Restauratiekwaliteit Monumentenzorg (ERM) gevraagd wat er mogelijk is met betrekking tot isoleren van monumentale kerkgebouwen. ERM is het platform waar overheden, opdrachtgevers en opdrachtnemers gezamenlijk en praktijkgericht werken aan een zo hoog mogelijke kwaliteit in het onderhouden en restaureren van monumenten. ERM ontwikkelt daartoe beoordelings- en uitvoeringsrichtlijnen en draagt de voor deze richtlijnen verzamelde kennis ook uit met een website, nieuwsbrieven, publicaties en kennisbijeenkomsten.

Voorkom vochtproblemen

Monumenten hebben meer kieren dan moderne gebouwen, waardoor vocht automatisch wordt afgevoerd. Isolatie blokkeert deze natuurlijke afvoer. Het is daarom van belang zo diffusie-open mogelijk te isoleren, zodat de constructie kan blijven ademen. Daarom moet de vochtafvoercapaciteit van de constructie groter zijn dan de toevoercapaciteit. De gebouwschil moet naar buiten toe steeds dampopener zijn. Met extra ventilatievoorzieningen dient het resterende deel van de vochtige binnenlucht weggeventileerd te worden. Isoleren aan de buitenzijde beperkt de kans op condensatieproblemen. De gehele constructie bevindt zich dan aan de warme zijde en koudebruggen worden meegeïsoleerd. Het glasoppervlak moet het koudste vlak zijn, zodat condens zich daar afzet en niet op andere kwetsbare plekken.

Dakisolatie

De kapconstructie heeft een aanzienlijke invloed op het warmteverlies van een kerk. De warmte stijgt immers naar boven. Via het dak vindt dus relatief veel transmissie van warmte en exfiltratie (zie plaatje) van warme lucht plaats. Dakisolatie kan de luchtdichtheid en de thermische kwaliteit van een kerkgebouw aanzienlijk verbeteren.

¹ Een geleidelijke verplaatsing van een stof naar buiten

Bij buitenisolatie blijft de dakconstructie in het zicht en bevindt de constructie zich aan de warme kant van de isolatie. Nadeel is dat het buitenaanzicht wijzigt omdat het dakvlak omhoog komt. Ook kunnen er problemen ontstaan bij aansluitingen, zoals nok en dakgoten. Binnenisolatie laat het dakaanzicht aan de buitenzijde intact, maar onttrekt de kapconstructie aan de binnenzijde aan het zicht. Bij binnenisolatie is de kans op vochtproblemen het grootst en moet extra aandacht worden besteed aan een goede vochtregulerende opbouw van het isolatiepakket. Bij gewelven of kerkzolders is het ook een optie om de bovenzijde van het gewelf of de zoldervloer te isoleren. Dit is in principe efficiënter dan het isoleren van het dak. Vroeger werden gewelfruimten soms van boven opgevuld met schelpen ter isolatie. Tegenwoordig wordt gebruik gemaakt van bijvoorbeeld minerale woldekens of PUR-schuim. Isolatiepakketen los leggen geeft een grote kans op afschuiven en mechanisch bevestigen kan leiden tot afbrokkelen van de bakstenen. PUR-schuim heeft deze nadelen niet en het schuim volgt de contouren van de gewelven. PUR-schuim is echter dampdicht en moeilijk te verwijderen. Het kan nadelige milieueffecten hebben, afhankelijk van het toegepaste blaasmiddel. Bepleisterde gewelven kunnen aan de onderzijde geïsoleerd worden met bijvoorbeeld gespoten cellulose-isolatie.

Gevelisolatie

Muurisolatie heeft bij kerkgebouwen doorgaans een beperkte meerwaarde omdat massieve kerkmuren van 60 à 70 centimeter dik op zich al relatief goed isoleren. Verder beperkt de cultuurbehoudsfactor meestal de mogelijkheden voor gevelisolatie, zowel aan interieurzijde als aan de buitenkant. In geval van muren met binnenbepleistering – die vervangen moet worden – zijn er wel goede mogelijkheden. Een voorbeeld is kalkgebonden isolerende pleistermortel, waarmee met behoud van maat en beeld van de oude gepleisterde binnenafwerking een redelijke isolatiewaarde kan worden bereikt.

Glasisolatie

Bij glasisolatie kan men kiezen tussen isolatieglas, voorzetbeglazing (aan de buitenzijde), of achterzetbeglazing (aan de binnenzijde). Glasisolatie weert tocht en vermindert de koudeval langs de ramen. Bij monumentale kerkgebouwen met glas-in-lood wil men het beeld vooral aan de binnenzijde behouden en is voorzetglas een oplossing. Dit biedt tevens het voordeel van vandalismebescherming of een andere aantasting van buiten, zoals hagel en wind. Aan de buitenzijde vermindert voorzetglas echter de beleving van glas-in-lood. Bij voor- en achterzetbeglazing moet de luchtpouw geventileerd worden. De te verkiezen ventilatiewijze is een met binnenlucht geventileerde spouw. Een systeem waarbij het glas-in-lood in

dubbele beglazing wordt opgesloten is schadelijk en niet toegestaan. Ventilatie is vanwege de hermetisch afgedichte spouw niet mogelijk en daarom kan het glas-in-lood zijn warmte niet kwijt. Dit kan leiden tot thermische breuk van het glas. Er kan voor gekozen worden om de voor- of achterzetbeglazing in isolatieglas uit te voeren. Dit levert de hoogste energiebesparing op. De randvoorwaarden voor het aanbrengen variëren van geval tot geval, zijn complex en zijn vaak alleen vast te stellen na een gedegen vooronderzoek.

Vloerisolatie

Meestal zal vloerisolatie geen optie zijn, tenzij er een kruipruimte aanwezig is of de kerkvloer vanwege restauratie gedemonteerd moet worden. Bij voldoende hoogte van de kruipruimte kan van de onderzijde geïsoleerd worden bijvoorbeeld met luchtkussens van aluminiumfolie. Bij een lage kruipruimte kan isolatiemateriaal, bijvoorbeeld schelpen, worden ingeblazen. Indien de vloer gedemonteerd moet worden kan van bovenaf geïsoleerd worden. In deze situatie wordt aanbevolen om tevens vloerverwarming te overwegen. In alle gevallen geldt bij vloerisolatie dat de kruipruimte matig geventileerd moet worden.

Meer informatie

De stichting ERM heeft de brochure Verduurzaming van monumentale kerkgebouwen uitgebracht. U treft daar meer informatie aan over isolatie en andere verduurzamingsmaatregelen, specifiek voor kerkgebouwen. U kunt de brochure downloaden via de website van de stichting ERM: www.stichtingerm.nl/publicaties/ verduurzaming-kerkgebouwen.

(Felix Kusters, adviseur Duurzaamheid Stichting ERM; in: Kerkbeheer, juli/aug. 2018. p.16-17; ERM-nieuwsbrief juli 2018)

Restauratie en uitbreiding gelui Kathedrale Basiliek Sint Bavo te Haarlem

Vanaf 2010 heeft de Kathedrale Basiliek Sint Bavo een grote restauratie ondergaan, met prachtig resultaat. De kerk is bouwkundig hersteld, en ook zijn details aan het licht gekomen, waarvan het bestaan niet meer bekend was. Zo hebben allerlei ornamenten aan de buitenkant weer hun oorspronkelijke kleurige afwerking gekregen. Tijdens de laatste fase van de restauratie zijn ook de luidklokken onder handen genomen.

De bestaande klokken

Zoals bekend is de Sint Bavo in een aantal fasen gebouwd, tussen 1895 en 1930. Pas in 1923, nadat koor, transept en schip voltooid waren, kreeg de

kerk twee kleine luidklokken, die werden opgehangen in het traptorentje aan de zuidwestelijke hoek van het transept. In 1938 kwamen er twee grote luidklokken in de torens aan de westkant, die acht jaar daarvoor waren opgeleverd. Alle vier de klokken werden tijdens de orgel gevorderd, en keerden niet terug.

Enkele jaren na de oorlog kwamen er twee nieuwe klokken, die een plaats kregen in de noordertoren, ook wel 'vrouwentoren' genoemd. In 1952 hing men een nieuwe Angelusklok op de oude plaats bij de zuidwesthoek van het transept. Rond 1980 kreeg de Sint Bavo de beschikking over de drie klokken van de gesloopte Spaarnekerk, die werden geïnstalleerd in de zuidertoren, de zogenaamde 'mannentoren'. In 2012 verwierf men een kleine klok uit Macharen, die een plaats kreeg naast de Angelusklok in het traptorentje van het transept. Het gelui dat zo ontstond was dus bepaald niet 'aus einem Guß'. Toch pasten de klokken redelijk bij elkaar, afgezien van de afwijkende toonhoogte van de Angelusklok, en de klank van de grootste klok, 'Salvator', die te wensen over liet.

Een geschenk bij de restauratie

Toen tijdens de restauratie duidelijk werd dat er een schenker zou zijn voor een extra klok, is contact gelegd met de Katholieke Klokken- en Orgelraad. Eind februari 2017 rapporteerde ik, als klokkenadviseur van de KKOR, aan de Stichting Kathedrale Basiliek Sint Bavo te Haarlem. Vervolgens is offerte aangevraagd bij de firma Daelmans (Stiphout) en de Koninklijke Klokengieterijen (voorheen Eijsbouts, Asten). Na vergelijking bleek het voorstel van de Koninklijke Klokengieterijen het gunstigst, en in maart is opdracht gegeven. Het werk is in het najaar uitgevoerd, en kon in december 2017 worden gekeurd.

Uitgevoerd werk

Net als voor de restauratie, hangt het gelui van de Kathedraal verspreid over drie torens. Bij het nu uitgevoerde werk is klein onderhoud uitgevoerd aan de klokken in de mannentoren, die uit de Spaarnekerk zijn gekomen. Overigens is aan deze klokken te zien dat de installatie veel te verduren heeft van het klimaat, in het bijzonder de zeewind: bij de stalen onderdelen is meer roest te zien dan men zou verwachten bij een installatie die pas enkele jaren geleden is onderhouden.

Groter onderhoud is uitgevoerd aan de twee klokken in de zuidwesttoren van het transept. Ook is de klok uit Macharen, op wens van de opdrachtgever, voorzien van een elektrische luidmotor.

Bij het begin van het werk beschikte de kerk over zeven luidklokken, met slagtonen cis1, dis1, e1, fis1, gis1, b1 en cis2 (+ca. 50 cts). Duidelijk was ook dat een nieuwe klok zou worden opgehangen in de noordertoren, naast de daar al aanwezige klokken, de twee grootste. Een aanvankelijk idee om een klok met slagtoon b1 toe te voegen, is niet gevolgd. Zo'n klok zou immers een doublure vormen van een al aanwezige klok. Veel sprekender zou een klok met slagtoon b° zijn. Maar terwijl de fondsen voldoende ruimte boden om een b1 te gieten, viel aan het gieten van een b°, die acht maal zo zwaar is, niet te denken. Er moest dus worden uitgekeken naar een bestaande klok.

Al snel viel het oog op een klok met slagtoon cis1, afkomstig uit de Sint-Michaëlskerk te Zwolle. De klok is in 1967 door Petit & Fritsen gegoten voor de nieuwe kerk die de in 1965 gesloopte neogotische Sint-Michaëlskerk verving en inmiddels zelf ook buiten gebruik is. De tekst op de flank luidt: 'ST. MICHAËL, PATRONUS ECCLESIAE ET URBIS QUIS UT DEUS. A.D. 1948'. Het opschrift is overgenomen van de klok die in 1948 was gegoten als vervanger van een in de oorlog gevorderde. De klok, met kroon, is perfect gegoten, bijzonder fraai van klank en de stemming past prachtig bij de andere klokken van de Kathedraal.

Merkwaardig genoeg bleek de grootste klok in Haarlem, de Salvator, een grotere diameter te hebben dan de klok uit Zwolle. Dat is opvallend, omdat ook de Salvator als slagtoon cis1 had. De Salvator had, met andere woorden, een diameter en een profiel, die eigenlijk horen bij een klok met slagtoon c1. Nadere analyse suggereerde dat ze in de gieterij kan zijn bedoeld als c1, en om een of andere reden niet werd gestemd. Wellicht ook was dit de oorzaak dat de klank van deze klok altijd als minder fraai is ervaren. Zo ontstond het idee om de bestaande Salvator omlaag te stemmen, naar slagtoon b°.

De Salvator is door Eijsbouts succesvol herstemd. Omdat het profiel van de klok nu in vergelijking met de andere klokken wat dunner is, is de klank ten opzichte van die klokken boventoonrijker. Maar dat onderscheid in klank is eerder een voordeel dan een bezwaar: de Salvator en de Michaël zijn duidelijk van elkaar te onderscheiden, terwijl hun klank optimaal mengt wanneer ze samen luiden.

Voor de nieuwe klok is de bestaande klokkenstoel uitgebreid met een extra juk, zodanig geplaatst dat alles toegankelijk is gebleven voor reparaties en onderhoud. De uurslag werkt zoals voorheen op de Salvator. Er zijn nieuwe luidmotoren gekomen voor de klokken in de noordtoren en alle klokken kunnen vanuit de nieuwe, centrale computer in de sacristie worden bediend.

Na de nu uitgevoerde werkzaamheden beschikt de Sint Bavo over acht klokken:

<i>nr.</i>	<i>naam jaartal</i>	<i>ø in cm plaats</i>	<i>slagtoon bij</i>	<i>gewicht in kg</i>
I	Salvator 1948	151,5 noordtoren	b°	ca. 2000
II	Michael 1967	143,9 noordtoren	cis1	1890
III	Bavo 1946	123,5 noordtoren	dis1	ca. 1250
IV	Joannes 1949	116 zuidtoren	e1	ca. 1100
V	Willibrordus 1949	103,5 zuidtoren	fis1	ca. 750
VI	Bonifatius 1949	92,5 zuidtoren	gis1	ca. 550
VII	Elisabeth ca. 1965	82,5 ZW-transepttoren	b1	ca. 340
VIII	Gabriël 1952	73 ZW-transepttoren	cis2 + 50 cts	ca. 250

Luidschem

De luidtempi van de klokken zijn op elkaar afgestemd, zodat het mogelijk is zowel het volle geluid als allerlei deelgeluiden te gebruiken. Ook kunnen de acht klokken afzonderlijk geluid worden. Het ligt dan ook voor de hand de rijke mogelijkheden te benutten en de tijden van het kerkelijk jaar, de afzonderlijke feesten en de bijzondere vieringen ook in het klokgeluid een eigen 'kleur' te geven. Voorschriften zijn er in dit opzicht niet, want ieder geluid is anders en de plaatselijke situatie mag meespreken. Ik heb daarom een luidschem ontworpen, uitgaande van de liturgische kalender van de kerk.

Klok VIII is ongeveer een kwart toon te hoog ten opzichte van de andere klokken, en in combinaties van twee of drie klokken klinkt dat niet goed. Om die reden heeft ze in het schem een aparte plaats. Ze is in het

Nieuwjaarsgelui opgenomen en klinkt verder dagelijks als Angelusklok. Ook de Salvator heeft een bijzondere rol. Deze klok luidt op Hoogfeesten in het volle gelui, op andere feestelijke dagen in deelgeluien, maar als enkele geluide klok alleen op 4 mei. Daarnaast klinkt ze dagelijks als slagklok van het uurwerk.

Het schema is beschikbaar in de sacristie, ten behoeve van degenen die de klokcomputer bedienen. Het zal binnenkort een jaar in gebruik zijn, tegen welke tijd het zou kunnen worden geëvalueerd en zo nodig aangepast.

Uurwerk

In de noordertoren staat een mechanisch werk uit het begin van de 20e eeuw, dat – met toevoeging van een elektrische opwinding – goed bewaard is gebleven en nog altijd dienst doet. Het stond tot aan deze restauratie in een wel erg simpele kast, die is vervangen door een uurwerkkamer. Deze is op mijn aanwijzing ontworpen door Huib Koudstaal (Van Hoogevest Architecten). Het is een bijzonder mooi stuk werk geworden, ambachtelijk geconstrueerd, met eikenhouten wanden, voldoende grote vensters en een naaldhouten dak.

De elektrische opwinding van het uurwerk is niet optimaal, maar er is gekozen om dit pas in een later stadium te verbeteren. Wel is gewerkt aan de wijzerwerken, en ook is de vergulding en verlichting van de wijzers en cijfers vernieuwd.

Henk Verhoef, adviseur

(advertentie)

Dirigent gezocht voor de Buitenkerk in Kampen.

De R.K. Thomas a Kempis Parochie is voor de locatie Kampen per 1-1-2019, in overleg eerder, op zoek naar een enthousiaste

dirigent (M/V).

Hij/zij neemt de muzikale leiding van het Buitenkerkkoor op zich.

Dit gemengde koor repeteert elke donderdagavond, en zingt wekelijks in de zondagse viering.

Hij/zij beschikt over een afgeronde dirigentenopleiding, heeft ervaring, kan goed contact maken met het koor en de kerk.

Hij/zij kan (goed) pianospelen, want bij uitzondering moet hij/zij de taak dirigent/pianist kunnen combineren.

Op zondag repeteert hij/zij voorafgaand aan de viering de muziek met de organist.

Het koor heeft een uitgebreid repertoire van een- en meerstemmige kerkmuziek opgebouwd.

Het Buitenkerkkoor is een gemotiveerd, enthousiast en trouw koor.

Honorarium is conform de richtlijnen van het bisdom.

Wij willen met name dirigenten uit de regio rond Kampen uitnodigen om te solliciteren.

Belangstellenden kunnen contact opnemen met:

het secretariaat van het koor:

Ria Koopmans, e.mail: riakoopmans5@gmail.com

of met de voorzitter:

Cor Rook, e.mail: info@thomasakempisparochie.nl

Korte berichten

Archief overgedragen

Het archief van de KNOV en haar taakvoorganger, de NOV, is onlangs overgedragen aan het Nationaal Archief en daar verder voor onderzoek gereedgemaakt. Het archief is digitaal in te zien via de volgende link: www.gahetna.nl/collectie/archief/pdf/NL-HaNA_2.19.189.ead.pdf. Men kan ook zoeken op de website van het Nationaal Archief. De stukken zelf zijn te raadplegen in de studiezaal van het Nationaal Archief.

"Het archief is inmiddels geschonken en daarmee is de vereniging geen eigenaar meer, maar formeel de Rijksarchivaris. We hopen dat het archief, samen met alle bladen, en het archief van de GOV – dat zich bij het Historisch Documentatiecentrum voor het Nederlands Protestantisme van de VU in Amsterdam bevindt -, het onderzoek naar onze bijzondere orgelgeschiedenis mag bevorderen en uitbreiden", aldus KNOV-bestuurslid Hans Beek in 'NotaBene' van juli 2018. (RH)

NSGV-landelijk secretariaat is verhuisd

Het Landelijk secretariaat van de NSGV, documentatiecentrum kerkmuziek DoNeK en het secretariaat Bevoegdheidsverklaringen zijn met ingang van 16 juli verhuisd van Amersfoort naar het bisdombureau van het Bisdom Rotterdam, Koningin Emmaplein 3, 3016 AA Rotterdam, 010-2815171, nsgvlandelijk@gmail.com. (RH; bron: Gregoriusblad, 2018, nr.3)

Nieuw: Gregoriaans Instituut Nijmegen

In 2017 heeft Hanneke van der Grinten het Gregoriaans Instituut Nijmegen opgericht. Hier volgt een stukje van hun website www.gregoriaansinstituutnijmegen.nl: "Het gregoriaans, dat ons vanaf de 9e eeuw schriftelijk overgeleverd is, omvat een enorme rijkdom aan eenstemmige gezangen. Deze liturgische muziek staat aan de basis van onze West-Europese meerstemmige muziek. Dat deze gezangen ook in de 21ste eeuw springlevend zijn, bewijzen de vele - jonge - gregoriaanse schola's in binnen- en buitenland, de talrijke nieuwe initiatieven en festivals. Niet alleen binnen, maar ook buiten het liturgische gebruik, is het gregoriaans een bron van spiritualiteit. Het GIN, Gregoriaans Instituut Nijmegen, hoopt veel mensen kennis te laten maken met deze prachtige gezangen en hen te laten ervaren hoe heerlijk het is om zelf gregoriaans te zingen, door middel van zangworkshops, studieworkshops, lezingen, coaching en optredens." In het Gregoriusblad van juni 2018 verscheen een uitgebreid interview met de oprichtster. (RH)

Eigen tv-kanaal voor Nederlandse koormuziek

De Nederlandse koorwereld krijgt een eigen televisiekanaal. Op cultuurzender Parmando 24 Culture zendt het digitale platform VolKoren.tv elke week twintig minuten uniek beeldmateriaal uit van Nederlandse koren en musici. Parmando 24 Culture is een digitale televisiezender die zich uitsluitend richt op cultuur en inmiddels beschikbaar in ruim drie miljoen Nederlandse huishoudens van KPN, Telfot XS4all. Later dit jaar komen daar ook Ziggo, en Telenet in Vlaanderen bij. Voor meer info: www.parmando.com. (RH; bron: ZingMagazine, nr.81, juli/aug. 2018)

Subsidie Stichting Maurice Pirenne

Bent u van plan op een concert muziek van Maurice Pirenne uit te voeren? Dan is het mogelijk subsidie aan te vragen bij de gelijknamige stichting. Deze wil namelijk het leven en werk van deze Brabantse kerkmusicus blijvend onder de aandacht houden. Een verzoek, incl. begroting (o.a. onkosten partituren) en volledig concertprogramma is dan uiteraard noodzakelijk. Voor meer info: www.stichtingmauricepirenne.nl. (RH; bron: Gregoriusblad, 2018, nr.3)

Vlaamse kerkkoren

In 'Zacheus' (jrg.31, nr.2), het Vlaamse tijdschrift voor liturgie, is een verslag opgenomen van een onderzoek onder kerkkoren in Vlaanderen uitgevoerd door Koor&Stem. Ruim duizend koren die geregeld 'muzikaal medewerken aan een kerkdienst hebben deelgenomen aan het onderzoek. Een paar resultaten:

- 1) De gemiddelde leeftijd van de koorzangers blijkt hoger te liggen naarmate het koor actiever betrokken is bij de kerk.
- 2) Ruim de helft van de koren ontvangt financiering vanuit de gemeente.
- 3) Maar 36% van de dirigenten in de kerk heeft een professionele opleiding genoten.

(RH; bron: Gregoriusblad, jrg.142, nr.2, juni 2018)

World Choir Games naar Vlaanderen

De 'Olympische Spelen' op koorgebied, zo kun je deze activiteit het best omschrijven. In 2018 was het Utrechtse studentenkoor Dekoor Close Harmony voor de derde keer de beste in de categorieën pop en jazz. Van 5 tot 15 juli 2020 zijn de 'spelen' in Vlaanderen. De meeste activiteiten van de naar verwachting 500

koren uit 80 landen met 18.000 deelnemers vinden plaats in Antwerpen en Gent. Tijdens de World Choir Games zijn er talloze wedstrijden voor zanggroepen in allerlei categorieën, voor alle leeftijden en genres. Eerdere

versies vonden plaats in China, VS, Letland en Zuid-Afrika. (RH; bron: ZingMagazine, sept./okt. 2018; <https://klara.be/de-olympische-spelen-voor-koren-komen-naar-vlaanderen>)

Onderscheiding voor oud-voorzitter NSGV

De heer Ton van den Berg is benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau voor onder meer zijn werkzaamheden als voorzitter van de NSGV (2002-2016). Sinds 2001 is hij dirigent van het R.K. parochiekoor van Heino. Verder was hij ook actief op andere locale, provinciale en landelijke terreinen. (RH; bron: Gregoriusblad, 2018, nr.3)

Componist Mathieu Dijker overleden

Op 11 juni 2018 is op 90-jarige leeftijd te Heeze de organist, componist, dirigent en beiaardier Mathieu Dijker overleden. Het oeuvre van deze gewaardeerd hedendaagse componist bestaat uit tientallen werken, voor orgel en beiaard, maar ook vele missen en andere vocale werken. Het 'Gregoriusblad' zal in het decembernummer ruime aandacht aan hem besteden. (RH; bron: Gregoriusblad, 2018, nr.3)

Willem de Boer overleden

Op 1 juli is Willem de Boer (1948-2018) een van de grote trekkers voor jongerenkoren overleden. Hij was betrokken bij KCL, LSJ, ResponZ en uiteindelijk Code-Music. In hem verliest de koorwereld een belangrijke initiator, inspirator, tekstschrijver en componist. (RH; bron: Gregoriusblad, 2018, nr.3)

Nederlandse vertaling misformulieren uitvaart goedgekeurd

De Congregatie voor de Goddelijke Eredienst en de Regeling van de Sacramenten heeft recent de "confirmatio" (Romeinse goedkeuring) verleend aan de herziene vertaling van de misformulieren voor de uitvaart, die in 2017 door de Nederlandse bisschoppenconferentie was goedgekeurd. Deze herziening was nodig als gevolg van de Romeinse vertaal-instructie "Liturgiam authenticam" van 2001.

Grote delen van het Latijnse *Missale Romanum* van 2002/2008 zijn inmiddels vertaald en goedgekeurd door de Nederlandse bisschoppenconferentie en de H. Stoel.

Inmiddels is ook een toonzetting gemaakt van de herziene vertalingen van het *Romeins Missaal*, aansluitend bij de toonzetting uit het *Altaarmissaal voor de Nederlandse Kerkprovincie* (van 1979). (RH; bron: NRL-nieuwsbrief 2 juli 2018)

Een speciale app voor koorleden

'Rehearse' is een simpele app, waarmee ieder koorlid gemakkelijk op elke plek kan oefenen, dus ook zonder pc of laptop, waarop eerst bestanden moeten worden gedownload. Met 'Rehearse' beheert de dirigent of het koorbestuur het eigen koor; die bepaalt wie er wanneer toegang heeft tot de online geluidsbestanden en/of tekst. De leden van het koor krijgen, via de app, de bestanden rechtstreeks op hun mobieltje beschikbaar. Ze ontvangen een melding zodra er iets nieuws door de groepsbeheerder geplaatst is, en kunnen deze afspelen. Daarnaast biedt de app nog extra mogelijkheden als het versturen van nieuwsberichten en repetitieschema's. Uitproberen kan een maand lang gratis.

Download de app in de app store en log in met 123456 om hem uit te proberen. Kosten daarna: t/m 15 gebruikers 29,95 euro per jaar, boven de 15 gebruikers 1,95 euro per gebruiker per jaar(!).

Voor meer info: www.rehearse.nl (RH)

Organroxx - orgelradio

Tot het begin van deze eeuw werden er door de NCRV, de KRO en de EO via het medium radio orgelbespelingen uitgezonden op Radio 4. De IKON hield dit het langst vol met *Musica Religiosa Orgelradio* van Kees

Schuurman op Radio 5, totdat die fusie met de EO het einde van dit programma inluidde. Ook het internetproject *NCRV-Organconcerten* stierf een vroegtijdige dood.

In 2015 nam de Belgische organist Nico Declerck het initiatief om orgelmuziek via internetradio aan te bieden. In januari 2016 zond www.orgelradio.eu voor het eerst 24/7 orgelmuziek uit via het internet danzij een partnerschap met Radionomy. Om verschillende redenen is aan

die samenwerking een eind gekomen. Een jaar geleden kwam er een 'herstart' met de oprichting van Organroxx, die nu niet alleen gratis orgelradio via het web regelt, maar ook een eigen label, webshop en management heeft. Omdat ze meer wil dan alleen "plaatjes draaien" is er onder andere samenwerking met het Haarlems Orgelfestival en Toulouse Les Orgues uit Frankrijk.

De bibliotheek, die via de website op zoekwoorden geraadpleegd kan worden, bevat ruim 4.000 albums. In het afgelopen jaar is er een half miljoen keer geluisterd door ruim 150.000 unieke luisteraars uit 145 landen, waar Nederland in de top 5 staat. Met de grootste verzameling orgelmuziek online wordt ook op deze manier de orgelcultuur in stand gehouden! Voor meer info: www.organroxx.com of mailen naar nico@organroxx.com. (RH; bron: De Orgelvriend, sept. 2018)

Kerken in Fryslân digitaal beleven

Op zaterdag 30 juni presenteerde de provincie Friesland, in samenwerking met de Stichting Erfgoed & Publiek, de website kerken.frl tijdens de opening van Tsjerkepaad in Oldeberkoop. Friesland heeft het meest 'kerkdichte' landschap van Europa. De kerken zijn beeldbepalend in het landschap, maar lang niet altijd fysiek toegankelijk. De website kerken.frl biedt een unieke digitale beleving en toont foto's, tekstuele informatie – en als het even kan – bewegend materiaal, activiteiten en mooie verhalen.

Alle kerken op deze website zijn (of worden) gekoppeld aan een unieke QR-code die op een bordje bij de kerk zichtbaar is. Scan je deze code met je smartphone, dan kom je op een pagina van kerken.frl over de betreffende kerk. Daar tref je foto's van de binnen- en buitenkant, tekstuele informatie en – als het even kan – bewegend materiaal, interessante documenten, activiteiten en mooie verhalen. Zo kun je de kerk – weliswaar digitaal – alsnog beleven.

Basis voor deze opdracht is een motie die is aangenomen in Provinciale Staten van Fryslân. Inhoud van deze breed gedragen motie is om alle monumentale middeleeuwse kerken in Fryslân digitaal toegankelijk te maken door middel van een website en een bordje met QR-code. Doelgroep: de cultuurtoerist.

De website bevat in eerste instantie middeleeuwse kerken in Friesland, zo'n 140. Zij beheren hun eigen activiteiten, nieuws en blogs. Het boek *Alle middeleeuwse kerken in Friesland* van Peter Karstkarel vormt het uitgangspunt voor de website.

(RH; bron: <http://erfgoedpubliek.nl/nieuws/kerken-fryslan-digitaal-beleven>)

Leonard Evers naar Cappella Amsterdam

De componist en dirigent Leonard Evers (1985) is benoemd tot artistiek ontwikkelaar bij Cappella Amsterdam. In die hoedanigheid moet hij invulling geven aan de herwaardering van de artistieke koers binnen de identiteit van het ensemble. Het koor staat volgens Evers "dicht bij de mensen", dus is het logisch om "te onderzoeken wat de rol van Cappella in de maatschappij is". Voor meer info: www.cappellaamsterdam.nl. (RH; bron: ZingMagazine, sept./okt. 2018).

Jubileumconcert Maria van Jessekerk Delft

Op zondagmiddag 2 september was het 125 jaar geleden dat het Maarschalkerweerd-orgel in de Maria van Jessekerk te Delft in gebruik werd genomen. Reden voor een jubileumconcert, waarvoor titularis Petra Veenswijk een bijzonder programma samenstelde. Zij heeft werken ten gehore gebracht die ook in 1893 werden gespeeld. Tevens werd een compositie voor orgel en slagwerk uitgevoerd van de Franse componist Pierre Cochereau m.m.v. slagwerker Luuk van Amstel. Voor meer informatie over het orgel en het programma: www.veenswijkorgel.nl. (RH; bron: De Orgelvriend, sept. 2018)

Op 26 april werd ze al geridderd, mede wegens haar concerten op hoog niveau in binnen- en buitenland, maar vanwege het op een hoger plan brengen van de R.K. kerkmuziekpraktijk in de Maria van Jessekerk in Delft; o.a. de restauratie van het Maarschalkerweerd-orgel. (RH; bron: Gregoriusblad, 2018, nr.3)

Hernieuwde website over Parijse orgels

Onlangs heeft Vincent Hilbrandt zijn website over Parijse orgels vernieuwd. De "ultieme gids voor het orgelpatrimonium van Parijs" biedt o.a. een beschrijving van alle 257 orgels van Parijs, een beschrijving van alle 116 orgelbouwers die in Parijs werkzaam waren/zijn, statistieken over het Parijse orgelbezit, video's van meer dan 50 Parijse organisten/orgels, nieuws over de Parijse orgelwereld en een schema voor een orgeltour in Parijs in het weekend. De teksten zijn in het Engels en Frans. Voor meer info: www.organsofparis.vhhl.nl. (RH; bron: De Orgelvriend, sept. 2018)

Tijdschrift voor Gregoriaans is opgeheven

Met het verschijnen van aflevering 4 van 2017 blijkt de papieren versie van het *Tijdschrift voor Gregoriaans* te zijn opgeheven. Bestond de eerste jaargang nog uit gestencilde blaadjes, vanaf jaargang twee in 1977 werd het blad gedrukt. Aanvankelijk onder de titel *Kerkoraal*, behorend bij het Sint Jozefkoor in Helmond, waarbij het Wardcentrum was betrokken, later (1977) als officieel contactorgaan van de 'Amici Cantus Gregoriana'. In 1984 werd besloten de naam van het tijdschrift te wijzigen. Na 42 jaargangen is het blad, wegens gebrek aan kopij en abonnees, jammerlijk

verdwenen. Gelukkig staat op internet volop nieuws over cd's, filmpjes op youtube, informatie over festivals, etc. Maar ja, een papieren tijdschrift is niet meer ! (RH; bron: Gregoriusblad, 2018, nr.3)

Activiteiten

Orgelfestival Eindhoven

Van vrijdag 21 september tot en met zondag 23 september a.s. vindt onder auspiciën van Collegium Musicum Eindhoven in de Catharinakerk aldaar een festival plaats rond het recent door Klais gerenoveerde Verschuieren-orgel. Het uit 1936 daterende Verschuieren-orgel was lange tijd het grootste orgel van Nederland. Ook het Klop-kistorgel en het vorig jaar in de kerk geplaatste zogenaamde Don Bosco-orgel (kas uit 1667) worden tijdens het festival bespeeld.

Medewerking verlenen onder andere *Jan Hage* (openingsconcert), *Ruud Huijbregts*, *Geert Bierling* en de Engelse organist *Wayne Marshall*, die het slotconcert verzorgt. Op zaterdagochtend verzorgt *Jacob Lekkerkerker* een voor iedereen toegankelijke workshop over de muzikale gebruiksmogelijkheden van de nieuw aangebrachte Setzer en aansluitend zal hij zelf een en ander demonstreren tijdens een lunchconcert. Op zaterdagmiddag is er een concert met muziek voor orgel en strijkers (onder meer Haydn en Mozart) en op zaterdagavond staat er een *Nacht van de Stadsorganisten* gepland. Op zaterdag- en zondagmiddag zijn er activiteiten voor kinderen met het DOE-orgel van de Brabantse Orgelfederatie.

Een gedetailleerd programma (met toegangsprijzen) en aanmeldingsformulieren voor de workshop en de kinderactiviteiten zijn te vinden op www.muzeikindecathrien.nl. (RH; bron: persbericht 13 juli 2018)

Gregoriaans met Wishful Singing

Wie nieuwsgierig is naar gregoriaanse zang, of er al enige ervaring mee heeft, kan zich opgeven voor de workshop 'Gregoriaans met Wishful Singing'. Docent Jenny Korsmit vertelt op zaterdag 22 september alles over de grondbeginselen, je kunt zelf gregoriaanse muziek zingen en de zangeressen zijn een deel van de workshop aanwezig om een en ander te demonstreren. Na de workshop kun je het concert bijwonen. Ze zingen dan repertoire van het gregoriaanse cd *In mysterium* die ze samen met Herman Finkers opnamen. De workshop is van 11.30 - 13.00

uur; het concert is om 14.30 uur in De Flint te Amersfoort. September Me is het jaarlijkse kamermuziekfestival van Amersfoort. Voor kaarten of info: www.september-me.nl. (RH; bron: ZingMagazine, sept./okt. 2018; www.september-me.nl)

Musica Sacra Maastricht

Van donderdag 20 tot en met zondag 23 september is in Maastricht weer het kunstenfestival 'Musica Sacra'. Het thema is "Vergelden, vergeven, verzoenen" en omvat muziek, dans, theater, performance, beeldende kunst, expositie en film. Verschillende onderdelen (o.a. lezingen) zijn gratis; het duurste concert slechts 20 euro. Het volledige programma, wat indrukwekkend(!) mag heten, is terug te vinden op www.musicasacramaastricht.nl. (RH)

Dag voor de Latijnse Liturgie

Op zaterdag 29 september is de 'Dag voor de Latijnse Liturgie' van de VvLL in de Boomkerk te Amsterdam. De dag begint met een H. Mis om 11.00 uur, gevolgd door een lunch in het parochiecentrum. Daarna houdt pater J. te Velde O.S.B. om 13.30 uur een voordracht over zijn proefschrift *Liturgiehervorming evalueren met behulp van een theologisch traditiebegrip*. De dag eindigt met een vespers om 15.30 uur in de Boomkerk. Voor meer info: www.latijnseliturgie.nl. (RH; bron: flyer VvLL)

Vlaamse studiedag Latijnse liturgie

Op zondag 30 september organiseert de Vlaamse Werkgroep voor Hedendaagse Latijnse Liturgie een studiedag in de Sint-Jacobskerk, Lange Nieuwstraat 73, 2000 Antwerpen over het thema *Via Pulchritudinis* (De schoonheid als weg naar God). De aanvang is om 11.00 uur met de Hoogmis m.m.v. het Nederlands vocaal vrouwenensemble 'Wishful Singing'. Aansluitend is er een lunch. Om 14.00 uur is er een panelgesprek met o.m. Selina de Maeyer die haar tweemaal bekroonde korte film over de Eucharistie *Come and See* zal vertonen. De dag eindigt om 16.00 uur met een vespers in de Sint-Jacobskerk. Voor meer informatie en aanmelding: <https://vwll.romanliturgy.org>. (RH; bron: VvLL-bulletin 128, aug. 2018)

Première Martinuscantate Wouter van Belle

Op zaterdag 10 november gaat de *Martinuscantate* van Wouter van Belle op tekst van Sytze de Vries in (Nederlandse) première in de Domkerk te Utrecht. Het betreft een opdracht van het Toonkunstkoor Utrecht voor achtstemmig koor, baritonsolo en orgel. Het geheel staat onder leiding van Jos Vermunt. De muziek is uitgegeven door Ascolta Music Publishing in Houten. (RH; bron: Gregoriusblad, 2018, nr.3)

De wereldpremière was op 26 oktober in de Matthiaskerk in Boedapest. (www.woutervanbelle.nl)

KVOK-studiedagen 2018

Op 29 september (Rotterdam) en 13 oktober (Groningen) zijn de KVOK-studiedagen met als thema 'Drie wegen naar Bach'. De volgende drie 'wegen' komen langs:

- Via het instrument (inleiding Jolanda Zwofersink)
- Via de 79 koralen van M. Dupré (workshop Jaap Zwart)
- Via de historisch gefundeerde uitvoeringspraktijk (workshop Reitze Smits)

De aanmelding als actief deelnemer is verstreken, maar aanmelden als toehoorder kan altijd. Voor meer info: www.kvok.nl. (RH)

6e Schnitger Festival in Groningen

Van 19 tot en met 21 oktober zal Groningen weer volstromen met orgelliefhebbers. Het thema is 'Italië'. Dit thema is gekozen omdat het in 2018 precies 375 jaar geleden is dat zowel de componist Claudio Monteverdi als zijn collega Girolamo Frescobaldi stierven; bovendien is het 400 jaar geleden dat hun voorganger Giulio Caccini overleed. De festivalorganisatie heeft twee organisten uitgenodigd die een innige band hebben met Italië: Matteo Imbruno (een Italiaan die in Nederland woont en werkt) en Liuwe Tamminga (een geboren Fries die al jaren in Italië resideert). Beide organisten zullen een groot deel van het programma voor hun rekening nemen. Met verschillende cross-overs worden niet alleen liefhebbers van orgelmuziek of klassieke muziek bediend, maar bijvoorbeeld ook de jeugd die in een workshop van Urban House Groningen zelf kan ervaren dat orgelmuziek en hiphop heel goed samengaan. Voor een nog jongere doelgroep is er het Jeugdcircus Santelli, in een voorstelling waarin ook organist Vincent Hensen al zijn trucjes uit de kast haalt. Voor jazzliefhebbers is het concert van Holland Baroque met jazztrompettist Eric Vloeimans die de grenzen tussen de klassieke muziek en de jazz verkennen en oprekken. In totaal presenteert het Schnitger Festival dit jaar dertien evenementen waaronder een excursie, een masterclass, een zondags brunch-concert, een wandelconcert en een Italiaanse Vesper. Hierbij zullen negen organisten en een groot aantal andere musici en

performers hun talenten laten horen en zien. Voor kaartverkoop en verdere informatie kunt u terecht op www.schnitgerfestival.nl. (RH)

Najaarsexcursie Stichting Organum Frisicum

Op zaterdag 29 september vindt de najaarsexcursie plaats van Stichting Organum Frisicum. Het eerste orgel dat zal worden bezocht, staat in de rooms Katholieke Maria Geboortekerk van Dronryp. Het is een eenklaviers orgel van L. van Dam & Zonen uit 1882 met een rijkversierde orgelkas in Lodewijk XVI-stijl. (RH; bron, NotaBene, sept. 2018)

Jubileum Adema-orgel Raalte

Op 29 september om 19.30 uur vindt een jubileumconcert plaats in de basiliek H. Kruisverheffing in Raalte. De aanleiding is het feit dat het Adema-orgel tien jaar geleden in deze basiliek werd geplaatst. Het concert wordt gegeven door Christine Kamp. Het Adema-orgel is in 1927 geleverd aan de parochie van St.- Michaël te Zwolle. Het instrument moest in 1966 worden verplaatst naar een nieuwbouwkerk, omdat de neogotische Michaëlkerk werd afgebroken. In 2005 moest helaas ook deze nieuwbouwkerk de deuren sluiten. In 2008 volgde de plaatsing van het Ademaorgel in de neogotische basiliek H. Kruisverheffing in Raalte, en in november van dat jaar werd Gerard Keilholtz aangesteld als titularis-organist. Hij tekent voor de concertserie en voor onderhoud en presentatie van het orgel. Onder zijn bemoeienis werd de monumentale status gerealiseerd en vond in 2015/'16 groot onderhoud plaats, waarbij de membranen zijn vernieuwd en de geoxideerde tongwerkkoppen werden vervangen. Adviseurs hierbij waren Jos Laus en Ton van Eck. De toegangsprijs is € 7. Het programma voor deze avond vermeldt werken van Rachmaninoff, Louis Vierne, Guy Ropartz, Jehan Alain, Charles-Marie Widor, Gabriel Fauré en César Franck. Meer informatie op www.adema-raalte.nl. (RH; bron: NotaBene, sept. 2018)

Van Sweelinck tot Diepenbrock, 150 jaar Vereniging voor Nederlandse Muziekgeschiedenis

Een geschiedenis van 150 jaar levert een heleboel archiefstukken, publicaties en verhalen op waarvan we een deel tentoonstellen en vertellen in de Universiteitsbibliotheek in Utrecht. We presenteren de bijdrage van de KVNMM aan het ontsluiten van het muzikale verleden van Nederland en de ontwikkeling van de muziekwetenschap. Het gaat er prachtig uitzien, met vitrines die speciaal voor deze gelegenheid zijn ontworpen door Peter Jonker.

De tentoonstelling is vanaf 24 augustus tot 24 november 2018 dagelijks gratis toegankelijk via de hoofdingang van de Universiteitsbibliotheek, Drift

27 in Utrecht (binnenstad). Na 17:00 uur en in het weekend moet men zich kunnen legitimeren. Voor meer info: www.kvnm.nl. (RH)

150 jaar KVNM – Een zoektocht naar schatten uit het muzikale verleden

Documentaire van Jochem van der Heide

In de documentaire wordt de geschiedenis van de KVNM vanuit het heden belicht. Door middel van interviews, beelden van activiteiten van de KVNM, zoals de presentatie van nieuwe publicaties, de reconstructie van het concert uit 1878 en de interpretatie van twintigste-eeuwse liederen uit KVNM-edities door studenten van Codarts Rotterdam, wordt getoond hoe actueel de vereniging na 150 jaar nog steeds is.

De documentaire is onderdeel van de tentoonstelling in de Universiteitsbibliotheek Utrecht en inmiddels via de website van de KVNM te bekijken: www.kvnm.nl. Een aanbeveling waard, niet alleen voor musicologen. (RH)

Kerkkorendag Lutherse Werkgroep voor Kerkmuziek

De jaarlijkse Kerkkorendag van de Lutherse Werkgroep voor Kerkmuziek vindt dit najaar plaats op zaterdag 6 oktober in de Lutherse Kerk in Groningen. In deze kerk (aan de Haddingestraat 23) werd een jaar geleden het voormalige Schnitgerorgel in oude luister hersteld. Aan de kerkkorendag wordt tevens meegewerkt door de kinderen van de Jeugdmuziekdagen die dit voorjaar plaatsvond. De muzikale leiding is in handen van Els Hermanides en Tymen Jan Bronda, cantor-organist in Groningen.

Evenals vorig jaar zijn niet alleen de koorzangers van de Lutherse cantorijen uitgenodigd, ook van harte welkom alle zangers die het leuk vinden om een dag lang kerkmuziek te zingen. Vanaf 10.00 uur is er koffie en thee, de repetities beginnen om 10.30 uur (zelf een lunch meenemen). De afsluitende vesper is om 15.30 uur. Aanmelding voor 24 september bij Els Hermanides: e.hermanides@hetnet.nl of 020 644 60 87. Indien gewenst kan de muziek tevoren opgestuurd worden. (RH; bron: persbericht 6 juli 2018)

'The best of ...', Jongerenkorenfestival op 14 oktober 2018 in Amersfoort

Op zondagmiddag 14 oktober organiseert de NSGV Utrecht, samen met Code-Music, een festival voor jongerenkoren. Ieder koor wordt uitgenodigd een optreden te verzorgen van maximaal 20 minuten. De keuze van het repertoire is vrij. Zing wat je het liefste zingt! Een prima gelegenheid om "the best of" van je koor te laten horen en inspiratie op te doen door optredens van andere koren.

De zangdag begint om 13.00 uur en zal uiterlijk om 17.30 uur worden afgesloten met een gezamenlijk gezongen koorwerk. Als men alleen kan komen luisteren, kan dat ook.

Het festival vindt plaats in de kerk 'Het Brandpunt', Emiclaer 101, 3823 EG Amersfoort. De kosten zijn 50 euro per koor. Aanmelden via nsgvutrecht@gmail.com, 06-49957318 (maandag en donderdag). (RH; bron: Nieuwsbrief DISG bisdom Rotterdam, jrg.9, nr.4, juli 2018)

'Barokfest' in Alden Biesen (België)

Op 7 oktober 2018 is op de Landcommanderij Alden Biesen - Bilzen (B) een 'Barokfest', waarbij ook nadrukkelijk families worden uitgenodigd. Het programma omvat om 10.30 uur een 'Wake-up call' door jachthoornblazers Les Amis, gevolgd om 11.00 uur door een Aperitiefconcert 'Concerti Armonici a Quattro Violini obligati, Alto Viola, Violoncello obligato e Basso Continuo' van graaf Unico Wilhelm van Wassenaer door het *Orkest van de Bach Academie Alden Biesen o.l.v. Wim Brabants (traverso)*

Om 15.00 uur is een Cantateconcert (J. S. Bach) met 'Vernügte Ruh, beliebte Seelenlust', BWV 170 (in de kerk) en 'Schweigt stille, plaudert nicht', BWV 211 (in het Bachkaffee) door *koor en orkest van de Bach Academie Alden Biesen o.l.v. Luc Ponet m.m.v. Karlijn Noten (sopraan), Rob Cuppens (contratenor), Teun Michiels (tenor) en Joris Grouwels (bas-bariton)*.

De entree is voor aperitiefconcert + aperitief 25 euro, voor cantateconcert + koffie/ drankje en gebak 35 euro en de combinatie hiervan kost 50 euro. Kinderen tot 12 jaar gratis.

Het programma voor kinderen omvat om 9.00 uur een Babelut workshop van Musica in het Muziekkasteel voor de allerkleinsten, samen met ouders, gratis, van 0 tot 3 jaar; voor kinderen vanaf 6 jaar is om 11.00 en 15.00 uur Orgelkids : het "doe-orgel" voor kinderen vanaf 6 jaar i.s.m. Orgelvrienden Riemst.

Voor reserveringen: info@organum-aldenbiesen.be of via 00-32-470244242. (RH)

Masterclasses Orgelmuseum Elburg

Komende herfst zijn er weer verschillende masterclasses in het Orgelmuseum in Elburg. Op zaterdag 20 oktober is Peter van Dijk de inleider, waar 'Zuid-Duitse orgelmeesters' (o.a. Pachelbel, Muffat, Froberger en Josef Rheinberger) worden behandeld.

Op zaterdag 17 november neemt inleider Arjan Versluis de aanwezigen mee naar 'Noord-Duitse orgelmeesters' (o.a. Reincken, Buxtehude, Weckmann, Tunder en Böhm).

De masterclasses/lezingen worden toegelicht met geluidsopnamen.

De serie wordt in januari 2019 voortgezet. Inloop vanaf 13.30 uur, de masterclasses beginnen om 14.00 uur en duren ongeveer 2 uur. Bijdrage: 10 euro (incl. koffie/thee in de pauze). Aanmelden is verplicht via: info@nationaalorgelmuseum.nl of tel. 0525-684220. (RH; bron: De Orgelvriend, sept. 2018)

Orgelbouwnieuws

Van de Brink-orgel Vituskerk Hilversum hersteld

Na tien maanden gezwegen te hebben, luisterden de klanken van het Van den Brink-orgel van de St.-Vituskerk aan de Emmastraat in Hilversum op 22 juli jl. de eucharistieviering weer op. Het parochiële zangkoor Voce Laetare voerde onder leiding van Hans Rikkert de Koe een mis van Perosi uit en de befaamde bewerking van Psalm 150 van César Franck. Aan het begin van de eucharistieviering zegende pastoor Dresmé het herstelde instrument.

Het orgel werd in 1859 gemaakt voor de toenmalige St.-Vituskerk door Matthias van den Brink uit Amsterdam. Het telde 24 registers verdeeld over Hoofdwerk, Onderpositief en Pedaal. In 1893 verhuisde Michaël Maarschalkerweerd het instrument naar de zangzolder in de toren van de huidige Vituskerk. Rond 1920 verving Maarschalkerweerds opvolger het Onderpositief uit 1859 door een pneumatisch geregeerd Zwelwerk. In de jaren 1969/1970 restaureerde Vermeulen uit Alkmaar de oudste delen van het orgel en verving het Zwelwerk door een nieuw Positief, losjes gebaseerd op het Onderpositief van 1859. Vermeulen voegde het oude hoofdwerkfront samen met een nieuw positieffront en plaatste de hoofdkas met daarachter een pedaalkas in het noordtransept van de kerk.

Na een halve eeuw intensief gebruik en een uitgebreide kerkrestauratie was het orgel aan schoonmaak en revisie toe. Het werk werd gegund aan orgelmaker Elbertse uit Soest. De orgelkasten zijn grondig schoongemaakt en de frontpijpen gepoetst. Lekkages in de windvoorziening zijn gedicht. De speling in de handklavieren, het voetpedaal en de mechanische toon- en registertractuur is weggenomen waardoor het orgel weer betrouwbaar functioneert. De windladen vertoonden veel lekkage; ze zijn weer winddicht gemaakt. Daarbij verving Elbertse de deels vergane kunststof sleepafdichting en plastic registerslepen door textielringen en klassieke eiken slepen. Alle ruim 1750 pijpen zijn schoongemaakt, hersteld en ten slotte op de juiste klank gebracht en gestemd. Daarbij herstelde Elbertse de gemanipuleerde intonatie van de oude registers en bereikte een betere menging bij de stemmen van 1970. Namens de parochie begeleidde Cees van der Poel (Katholieke Klokken- en Orgelraad) het project, mede in overleg met Wim Diepenhorst van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Nadat de restauratie voltooid was, werden in de maand augustus en begin september elke vrijdagavond orgelconcerten gegeven (resp. Henk van Zonneveld, Jan Jansen, Cees van der Poel, Jolanda Zwoverink, Toon Hagen en Wybe Kooijmans). Deze waren een groot succes! Doordat er ook in de pers veel aandacht geweest is voor de restauratie kwam er meer publiek dan anders. Iedereen genoot van de hernieuwde klanken van het orgel. Ook de organisten zelf waren erg enthousiast. (bron: Cees van der Poel, o.a. in: "Drieluik", nr.5, sept. 2018, blz.15).

Voor meer info en een foto van het orgel zie KDOV-blad *Winter 2017*, blz.28-29. (RH)

Nieuwe uitgaven

Alle 150 Gregoriaanse psalmen op CD

Na ruim zes jaar is het project van Eugeen Liven d'Abelardo met zijn gregoriaanse mannenschola Hartkeriana af. Zij hebben alle 150 psalmen met de daarbij behorende 184 antifonen op CD gezet. Het resultaat zit in een bescheiden box in een mooie donkerblauw/purperen kleur: 12 cd's met meer dan 14 uur muziek en een boekwerk erbij waarin alle gezongen teksten terug zijn te vinden. Voor meer informatie en bestellen: www.psalmschant.com. (RH)

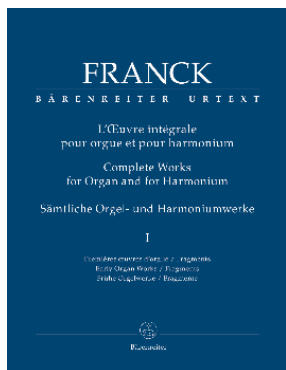
Directorium 2018-2019 kan weer worden besteld

Via de website www.rkliturgie.nl is het Directorium voor de Nederlandse Kerkprovincie 2018-2019 te bestellen. Het gaat om de liturgische kalender 2018-2019 (jaar C) en deze biedt informatie over dagelijkse viering van de eucharistie en het getijdengebed vanaf de advent. Als bijlage verschijnt het derde deel van 'Liturgische Handreiking' *Zondagsviering bij afwezigheid van een priester* met een geactualiseerde stand van zaken, alsmede de *Kalender voor het Getijdengebed*. De verschijningsdatum is medio oktober. Prijs € 18,95 per ex. (excl. verzendkosten) (RH; bron: NRL-nieuwsbrief, 3 sept. 2018)

Gratis koormuziek Vic Nees

Vijf jaar geleden overleed de componist Vic Nees (1936-2013). Veel koren, vooral in Vlaanderen, programmeren daarom dit jaar als eerbetoon werk van hem. Speciaal voor deze gelegenheid stelt de Vlaamse korenorganisatie Koor & Stem gratis vier composities van Nees beschikbaar, waaronder *Repleatur os meum* en *Jezus, uw naam is honing*. Surf naar www.koorklank.be/nieuws/hulde-aan-vic-nees-5-jaar-na-zijn-overlijden. (RH; bron: ZingMagazine, nr.81, juli/aug. 2018)

'Urtext Edition' van de orgelwerken van César Franck

Bij uitgeverij Bärenreiter in Duitsland verscheen onlangs deel 1 van de orgel- en harmoniumwerken van César Franck. Het eerste deel van vijf, dat de uitgever in samenwerking met de César Franck Society gaat uitgeven, waarin alle orgelwerken van Franck aan bod komen. Deze samenwerking combineert de bladmuziek met een muzikwetenschappelijk commentaar, waardoor een historisch betrouwbaar én praktisch naslagwerk ontstaat. Het eerste deel (ed. Christiane Strucken-Paland) omvat zijn vroege orgelwerken, fragmenten en varianten. Niet

eerder is zijn langste vroege orgelwerk 'Fantasie in A', dat onlangs opdook, gepubliceerd. Hierin blijkt hij al een meester in het ontwikkelen van muzikale thema's.

(RH)

* César Franck: *Complete Works for Organ and for Harmonium*. Vol. 1. Early Organ Works / Fragments. Edited by Christiane Strucken-Paland. Bärenreiter-Verlag 2018. BA 9291. € 29.95.

Carols van Rutter

Vanwege een toenemend tekort aan mannen in koren heeft John Rutter zijn meest populaire carols herschreven voor sopraan, alt en mannen. In de bundel vind je bekend en graag gezongen werken als *Angels Carol*, *Star Carol* en *What sweeter music*. Wat betreft de begeleiding kan je kiezen uit piano, orgel of orkest en het niveau is eenvoudig. Voor meer info: www.global.oup.com/academic.

8,25 pond (excl. verzendkosten), Oxford University Press, ISBN 9780193524187. (RH; bron: ZingMagazine, sept./okt. 2018)

Gratis koormuziek

De site gratismannenkoormuziek.nl van Harry Konings wordt goed bezocht en de muziek dan ook gedownload. Vanaf 1 september wijzigt de naam in choirmusic4free.com én heb je geen inlogcode meer nodig en kun je direct muziek van de site halen. Veel arrangementen zijn omgezet naar gemengd koor, omdat daar veel vraag naar is. Gratis dus, maar "wanneer u mijn muziek gaat uitvoeren mag u zelf bepalen of mijn muziek u iets waard is, en mag u als blijk van waardering een donatie doen aan een goed doel", aldus Konings op zijn site. (RH; bron: choirmusic4free.com)

Zingen van grote dingen

Vanaf 30 november 2018 verschijnt een boek met teksten over muziek in de liturgie uit het grote oeuvre van priester, musicus, docent en schrijver Anton Vernooij. Een commissie bestaande uit Martin Hoondert, Marja Blakenburg en Wim Krist hebben een selectie gemaakt van artikelen die nog steeds de moeite waard zijn om gelezen te worden. De inzichten van Vernooij laten zien hoe volgens deze auteur 'liturgie wordt voltrokken in muziek'. (RH; bron: Gregoriusblad, 2018, nr.3)

Het boek is nu al te bestellen via onder meer www.bruna.nl voor 24,90 euro; ca. 200 blz.

Een Rooms psalmenoproer

Als bijlage bij bulletin 128 (aug. 2018) van de VvLL verscheen ook nr.16 in de 'Geschriften van de Vereniging voor Latijnse Liturgie'. Vincent Wintermans schrijft hierin uitvoerig over 'Een Rooms psalmenoproer'. Bij het maken van tekstboekjes voor zijn Gregoriaanse schola was hem het volgende opgevallen: "Bij het naast elkaar plaatsen van een psalm uit de Vulgaat en een moderne vertaling uit het Hebreeuws valt onmiddellijk op dat de versies flink uit elkaar kunnen lopen, en dat de verhouding tussen beide ingewikkelder moet zijn dan gewoon twee vertalingen van één origineel". Een vertaling is niet zomaar wat en vraagt om keuzes: Vertaal je woord voor woord, betekenis voor betekenis of zit je ergens tussenin. Bovendien kent het Hebreeuws geen klinkers, waardoor 'vertaalfouten' kunnen optreden (is het een bijvoeglijk naamwoord of werkwoord?, p.21/22). Augustinus en Hieronymus hadden al discussies! Een uitstekend gedocumenteerde uitgave, niet alleen voor taalkundigen, maar zeker ook voor liturgisten en kerkmusici! Van harte aanbevolen. (Ruud Hoogenboom).

* Vincent Wintermans, *Een Rooms Psalmenoproer*, Geschriften van de Vereniging voor Latijnse Liturgie nr.16, www.latijnseliturgie.nl.

Nieuwe liedbundel 'Geprezen, o Heer'

Op vrijdag 5 oktober 2018 wordt in het Stadsklooster San Damiano van de franciscanen in 's-Hertogenbosch een nieuwe liedbundel gepresenteerd. Het betreft de liedbundel *Geprezen o Heer* met 32 nieuwe gezangen op franciscaanse thema's. De gezangen verschijnen in drie bundels: één met teksten en eenstemmige muzieknotatie, een koorbundel met de gezangen in meerdere partijen en één partituuruitgave incl. begeleiding. Vijf auteurs en zes componisten (Ton Vandervalk, Frans Bullens, Caralita Vincenten, Gijs Meeusen, Sebastian Holz en Bob Van Laer) hebben hieraan medewerking verleend. (RH; bron: Gregoriusblad, 2018, nr.3)

Overwegingen / reacties

Sluiting kathedraal Utrecht?

"De Salvatorparochie maakte onlangs bekend op termijn de St.-Catharinakathedraal te willen afstoten. Niet zomaar een kerk dus, maar de kerk waar de bisschop van het aartsbisdom Utrecht zetelt. Je zou dus kunnen zeggen: dé kerk van katholiek Nederland. Als reden voor de voorgenomen sluiting geeft het parochiebestuur de 'ernstige kaspositie'. Het aangrenzende museum Catharijneconvent wil de Catharijnekerk maar wat graag overnemen. Dat zou betekenen dat de kathedraal haar liturgische functie zal verliezen. De kathedraal met een kerkmuzikale traditie waar je U tegen zegt. De kathedraal waar de namen van Hendrik Andriessen en Herman Strategier onlosmakelijk mee verbonden zijn. De huidige organist, Wouter van Belle, maakt zich dan ook terecht boos. Hij vreest voor het voortbestaan van de Kathedrale Koorschool en van het monumentale Maarschalkerweerd-orgel. Sluiting zou een kardinale fout zijn - of ligt die woordspeling wat te veel voor de hand in dit verband ...?", aldus redacteur Willem Jan Cevaal in *Muziek & Liturgie* van augustus 2018.

Terecht dus, dat de KDOV haar jaarvergadering op zaterdag 13 oktober hier zal houden! Misschien is het tij nog te keren? (RH)

Mannenwereld

De auteursrechtenorganisatie Buma/Stemra heeft onlangs een onderzoek gepresenteerd naar de gelijkheid tussen mannen en vrouwen onder muzikmakers. Daaruit bleek, dat 13% van de leden van de organisatie vrouwelijk is. Buma/Stemra wil die positie van vrouwen in de muziek graag verbeteren. Uit het onderzoek blijkt onder meer, dat er een tekort aan rolmodellen is en wordt de stelling 'De muziekwereld is een echte mannenwereld' door maar liefst driekwart van de vrouwen bevestigd. (bron: www.bumastemra.nl; ZingMagazine, nr.81, juli/aug. 2018)

Sinds het toestaan van vrouwen op het kerkkoor is die situatie in de r.-k. koorwereld bepaald anders, want daar is de meerderheid van de koorleden (muzikmakers) vrouw. En ook vrouwelijke dirigenten en organisten zijn sterk in opkomst. Staan we er als r.-k. kerkmusici toch niet eens zo slecht voor!(RH)

Smartlappen

Eind juni wijdde de hulpbisschop van Den Bosch, Rob Mutsaerts, in Italië zijn neef tot priester. Voor de Mutsaerts was het uitstapje meteen een verfrissing voor zijn geloof: "Mijn neef is Schots; mijn zus is met een

Engelsman getrouwd en ze zijn in Schotland gaan wonen, waar hij geboren is. De zestig Schotten op het wijdingsfeest waren nog echt katholiek, net als Simons [zijn neef, RH] congregatio Istituto del Verbo Incarnato, een tak van de religieuze familie waartoe ook de Blauwe Zusters behoren. Fijn om even op te laden daar - toen ik thuiskwam moest ik meteen in discussie met een familie die smartlappen wil draaien tijdens een begrafenis. Hier richten we ons vaak op bijverschijnselen. Dan is even proeven van de wereldkerk heel verfrissend". (RH; bron: Katholiek Nieuwsblad, nr.28, 13-7-2018)

Let it be

"Niets is wat het lijkt. Het is een mooie gedachte om altijd kritisch te blijven denken. Tijdens het luisteren naar 'Let it be' [...] wordt al snel aangenomen dat 'Mother Mary' een Bijbelse verwijzing is. Paul McCartney heeft het echter bedoeld als verwijzing naar zijn moeder Mary, die toen hij veertien jaar was overleed aan kanker. Iedereen is vrij om de tekst te interpreteren zoals hij of zij dat zou willen, aldus McCartney" meldt leraar omgangskunde Tom van den Hoek op de 'Bildungskalender 2016' bij 12 augustus. Een mooie gedacht zo aan de vooravond van 'Maria Tenhemelopneming', als ik dit schrijf. Of schiet ik nou teveel door ? (RH)